

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**LATVIJAS KREDĪTIESTĀŽU KLIENTU IZPĒTES
VEIKŠANAS PROBLEMĀTIKA STARPTAUTISKO UN
NACIONĀLO PRASĪBU IEVĒROŠANAS KONTEKSTĀ**

BAKALAURA DARBS

Autors: **Elīna Praudiņa**

Studenta apliecības Nr.: ep16059

Darba vadītājs: Profesors, Dr.iur. Ringolds Balodis

RĪGA 2020

Anotācija

Starptautisko ekspertu (MONEYVAL) 2018. gada neapmierinošs vērtējums par Latvijas valsts spējām nepieļaut savas finanšu sistēmas izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai, kā arī potenciālie draudi tikt iekļautai “pelēkajā sarakstā”, rezultējās valdības lēmumā par finanšu sektora “kapitālo remontu”.

Veiktās izmaiņas, t.sk. normatīvajā regulējumā, tika atzinīgi novērtētas no starptautisko ekspertu puses, tomēr šobrīd, pētot notikušo pārmaiņu samērīgumu un ietekmi tiesību zinātnieki, finansisti un ekonomisti nonāk pie secinājumiem, ka veicot “kapitālo remontu” esam pārcentušies. Praksē tas izpaužas virknē problēmu, piemēram, pārspīlēti detalizētā regulējumā, kas pēc būtības ietekmē ikkatru kredītiestāžu klientu, neatkarīgi no tam piemītošā riska.

Darba ietvaros tiek piedāvāti identificēto problēmu risinājumi.

Atslēgas vārdi: suverenitāte, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana, “kapitālais remonts”, klientu izpēte, “riskā apetīte”.

Annotation

The unsatisfactory assessment of international experts (MONEYVAL) in 2018 about the ability of Latvia to prevent the use of its financial system for money laundering, as well as the potential threat of being included in the “gray list”, resulted in the government's decision to “overhaul” the financial sector.

The changes made, including those in the regulatory framework were welcomed by the international experts. However, now, when studying the proportionality and impact of the changes made, legal scientists, financiers and economists come to the conclusion that we have overdone. In practice, this manifests itself in a number of problems, for example as overly detailed regulation, which essentially affects every customer of a credit institution, regardless of the risk involved.

The work offers solutions to the identified problems.

Keywords: sovereignty, anti-money laundering, “overhaul”, customer due diligence, “risk appetite”.

Saturs

Apzīmējumu saraksts	5
Ievads	6
1. STARPTAUTISKĀS UN NACIONĀLĀS PRASĪBAS NILLTPF NOVĒRŠANAI	9
1.1. Latvijas suverenitāte un dalība starptautiskajās organizācijās.....	9
1.2. Starptautiskās un nacionālās prasības NILLTPF novēršanas jomā	13
2. LATVIJAS KREDĪTIESTĀŽU NILLTPF RISKU NOVĒRŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI.....	19
2.1. NILLTPF risku novērtējums un iekšējās kontroles sistēma	19
2.2. Klienta izpēte, darījumu attiecību uzsākšana un darījumu uzraudzība.....	22
3. KLIENTU IZPĒTES VEIKŠANAS PROBLEMĀTIKA	28
3.1. Politiski nozīmīgas personas un to ģimenes locekļi	28
3.2. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana	31
3.3. Savstarpēji saistītas klientu grupas noteikšana	35
Secinājumi	38
Izmantotā literatūra un avoti	41
1.Pielikums. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas tiesību akti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā.....	48
Dokumentārā lapa	50

Apzīmējumu saraksts

AMLD V	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 , ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES. Pieņemta 30.05.2018. [25.10.2020. red.]
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
FATF	Finanšu darījumu darba grupa (<i>Financial Action Task Force</i>)
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
FinCEN	Amerikas Savienoto Valstu finanšu izlūkošanas dienests
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
MONEYVAL	Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komiteja
NILLTPF	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšana
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organization for Economic Co-operation and Development</i>)
PLG	Patiesais labuma guvējs
PNP	Politiski nozīmīga persona
VID	Valsts ieņēmumu dienests

Ievads

Latvijas kredītiestādes pēdējo pāris gadu laikā ir piedzīvojušas būtiskas izmaiņas. Kredītiestādes, kas bija specializējušās uz nerezidentu apkalpošanu, pārorientējās uz kredītiestādes pakalpojumu sniegšanu vietējiem uzņēmumiem. Pilnīgi visas kredītiestādes pārskatīja savu klientu bāzi un tiem sniegtos pakalpojumus, kas būtībā rezultējās arī sadarbības pārtraukšanā ar daļu no klientiem. Iemesls iepriekšminētajam bija virkne notikumu, kuru ietekmi uz esošo un tuvāko nākotni tikai šobrīd sāk apzināties un analizēt.

Sākotnēji par Latviju, kā par Baltijas valstu finanšu centru starptautiski un publiski bieži izskanēja pārmetumi, kā par valsti, caur kuras finanšu sistēmu noziedzīgi iegūti līdzekļi virzās pārsvarā tranzītā, galvenokārt no Neatkarīgo Valstu Sadraudzības valstīm un Ukrainas, uz Rietumeiropu.¹ Vēlāk, 2018.gada beigās, Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komiteja MONEYVAL publicēja savu ziņojumu, kurā tika secināts, ka Latvijas finanšu sektora un īpaši kredītiestāžu riska apetīte nav samērīga ar to spējām nepieļaut ļaunprātīgu izmantošanu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas nolūkos.² Pēc būtības, tas nozīmēja, ka starptautiskie eksperti secināja, ka caur Latvijas finanšu sistēmu tiek legalizēti noziedzīgi iegūti līdzekļi. Latvijai tika dots ierobežots laiks (aptuveni gads) straujiem uzlabojumiem, pretējā gadījumā Latvija tiktu iekļauta “pelēkajā sarakstā”, kas nozīmētu, ka valsts nespēj efektīvi vērsties pret pastāvošiem riskiem un tas ietekmētu gan valsts finanšu sistēmu, gan arī valsts reputāciju kopumā.

Latvijas valdība pieņēma lēmumu veikt finanšu sektora “kapitālo remontu”³, kas pēc būtības nozīmēja stiprināt finanšu sektora uzraudzību, izstrādājot grozījumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā ar mērķi stiprināt šīs institūcijas, kā regulatora lomu; kā arī iestrādāt grozījumus Kredītiestāžu likumā, lai noteiktu precīzu tiesisko ietvaru gadījumiem, kuros kredītiestāžu darbība tiek izbeigta pamatojoties uz konstatētiem būtiskiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas normu pārkāpumiem. Papildus iepriekšminētajām, tika izstrādāti grozījumi Kriminālprocesa likumā, kas paplašināja legālās prezumpcijas principa piemērošanu attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

---

¹ Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, Rīga, 22.06.2018. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 16.10.2020.]

² MONEYVAL (2018)8 SUMM Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. Executive Summary, 2.lpp. Pieejams: <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61c> [aplūkots 09.11.2020.]

³ Papildināta – Kariņš piesaka finanšu sektora kapitālo remontu. LETA, 20.02.2019. Pieejams: <https://www.db.lv/zinas/papildinata-karins-piesaka-finansu-sektora-kapitalo-remontu-484515> [aplūkots 01.12.2020]

Rezultātā starptautiskie eksperti atzinīgi novērtēja Latvijas veiktos uzlabojumus un valsts netika iekļauta “pelēkajā sarakstā”. Teicami vērtējams rezultāts, īpaši ņemot vērā to, ka valsts reputācija, kā arī korespondentbanku attiecību saglabāšana ir būtiska finanšu sektora darbības nodrošināšanai. Tomēr, praksē jāsaskaras ar virkni problēmu, kuras ir radušās galvenokārt straujas un bieži vien nesamērīgās normatīvo aktu grozīšanas un pārmērīgu prasību no regulatora dēļ.

Tiesību zinātnieki, finansisti un ekonomisti pēta šo notikušo pārmaiņu samērīgumu un to ietekmi⁴ un nonāk pie secinājumiem, ka veicot “kapitālo remontu” esam pārcentušies⁵. Kredītiestādēm, kuru darbības mērķim būtu jābūt peļņas gūšana, sniedzot klientiem mūsdienīgus un savlaicīgus finanšu pakalpojumus, pašlaik vienlaicīgi ir jāspēj īstenot drīzāk valsts institūcijām raksturīgas funkcijas. Tagad starp kredītiestāžu funkcijām ir iekļauts pienākums pastiprināti uzraudzīt klientu darījumus tā, it kā tām būtu jāpārzina katrs to klientu veiktais darījums - savā veidā pildot izmeklēšanas iestādes funkcijas. Kopumā kredītiestādēm nepieciešams nepārkāpt regulatora pārmērīgās, vairāku desmitu noteikumu ietvaros noteiktās, prasības. Blakusefekts šim ir arī liels neapmierināto klientu skaits⁶, tai skaitā Latvijā reģistrēti uzņēmumi, kuri labāk izvēlās saņemt pakalpojumus no kādas ārvalstīs reģistrētās kredītiestādes vai finanšu iestādes⁷, nekā sniegt komentārus uz kredītiestāžu birokrātiskajiem un apjomīgajiem informācijas pieprasījumiem.

Ņemot vērā iepriekšminēto, bakalaura darba mērķis ir veikt esošo starptautisko un nacionālo prasību attiecībā uz kredītiestāžu klientu izpēti analīzi, atklāt problēmjautājumus un piedāvāt to risinājumus.

Darba mērķa sasniegšanai tiek analizētas starptautiskās un nacionālās prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma finansēšanas novēršanai valsts suverenitātes kontekstā, vērtēti Latvijas kredītiestāžu noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma finansēšanas novēršanas praktiskie aspekti, analizēta Latvijas kredītiestāžu klientu izpētes problemātika un piedāvāti risinājumi normatīvo aktu grozījumiem.

Bakalaura darba tapšanā tika pielietotas tādas zinātniski – pētnieciskās metodes kā vēsturiskā, salīdzinošā un sistēmiskā, kā arī polemika. Izstrādājot darbu, autore veica faktu un

---

⁴ Tiesību zinātņu pētniecības institūta 29.09.2020. konference – Bankas mainīgajā pasaulē. Konferences materiāli pieejami: <https://tzpi.lu.lv/2020/08/26/tzpi-ar-piecu-menesu-nobidi-tomer-notiks-konference-bankas-mainigaja-pasaule/> [aplūkots 27.11.2020]

⁵ Sīkāk sk.: Tā vairs nav demokrātija, virzāties uz totalitārismu. Diena, 16.12.2019. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2019/12/Diena-16.12.2019.pdf> [aplūkots 03.11.2020]; Nepietiek, ka šķiet aizdomīgs, - jāpierāda, ka noziedzīgs. Diena, 15.01.2020. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/tzpi/files/2020/01/Diena15012020-diena.pdf> [aplūkots 03.11.2020]

⁶ Sīkāk sk.: Māris Ķirsons. Pagātnes darījumu pierādījumiem var būt zelta vērtība. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2020/01/DB-07012020.pdf> [aplūkots 03.11.2020]

⁷ Sīkāk sk.: “Kapitālais remonts” aizbaida no valsts. Diena, 27.02.2020. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2020/02/Diena2702skds.pdf> [aplūkots 03.11.2020];

viedokļu apkopojumu un analīzi, prakses analīzi, tādējādi izdarot secinājumus pēc induktīvās pētniecības metodes principa.

Darbs ir balstīts uz nacionāliem un starptautiskajiem normatīviem aktiem un vadlīnijām, juridisku literatūru, zinātniskām publikācijām, specifiskiem nacionāliem un starptautiskiem ziņojumiem un internetā pieejamiem resursiem.

1. STARPTAUTISKĀS UN NACIONĀLĀS PRASĪBAS NILLTPF NOVĒRŠANAI

1.1. Latvijas suverenitāte un dalība starptautiskajās organizācijās

Valsts arī mūsdienās ir galvenā sabiedrības organizēšanas forma. Grūti iedomāties absolūti izolētu valsti, kura ir pilnīgi autonoma un neatkarīga resursu pieejamības un ekonomiskās attīstības ziņā. Šobrīd, pateicoties zinātnes un tehnoloģiju attīstībai, cilvēkam ikdienā valstu robežas ir kļuvušas viegli pārvaramas, t.sk. veicot starptautiskus norēķinus savā telefonā un iegādājoties preces vai pakalpojumus no uzņēmumiem, kas atrodas citā kontinentā.

Šobrīd daudziem sabiedrības pārstāvjiem rodas jautājums, kādēļ Latvijai, kas ir neatkarīga republika un ir suverēna attiecībās ar citām valstīm⁸, ir tik saistošas starptautisko organizāciju prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (turpmāk – NILLTPF) novēršanas jomā – tādu kā: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (*Organization for Economic Co-operation and Development* – turpmāk OECD), Finanšu darījumu darba grupa (*Financial Action Task Force* – turpmāk FATF) un tās reģionālās iestādes MONEYVAL prasības. Kāpēc mums ir tik būtiski izpildīt šo organizāciju rekomendācijas un nosacījumus. Kāpēc Eiropas un arī Latvijas kredītiestāžu iesaiste NILLTPF un starptautisko sankciju apiešanas skandālos uzsver NILLTPF novēršanas nozīmību gan finanšu jomas stabilitātei, gan valsts reputācijai kopumā. Vēl jo vairāk šādi notikumi veicina starptautisko organizāciju NILLTPF novēršanas jomā nozīmīgumu un ļauj tām īpaši pastiprināti diktēt nosacījumus situācijas uzlabošanai.

Pašlaik īpaši palielinās tendence, ka valstīm, lai tās realizētu savu suverenitāti (kā starptautisks likumdevējs, starptautiskās politiskas ietekmes īstenotājs un viedokļa paudējs, pieņemot lēmumus, kuri skar tās pilsoņus⁹), ir vajadzīgs dalībnieka statuss ar tiesībām piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā dažādās starptautiskās organizācijās un tīklojumos, kas regulē starptautisko sistēmu uz taisnīgiem pamatiem.¹⁰ Mūsdienās valstij ir praktiski neiespējami realizēt savas (kas pēc būtības nozīmē arī savas tautas) vēlmes pēc drošības, ekonomiskās stabilitātes, dažādu brīvību (pārvietošanas, preču/pakalpojumu) un pārējām ar brīvību un tās izpausmēm saistīto lietu baudišanas, neuzturot starptautiskās attiecības, neesot

⁸ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. Ievads I.nodaļa. Vispārējie noteikumi. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 154.lpp.

⁹ Sk. arī Cipelius R. Vispārējā mācība par valsti. Rīga: Izdevniecība AGB, 1998, 50.-54.lpp.; Dišlers K. Ievads Latvijas valststiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017, 25.-33.lpp.

¹⁰ Kohena D.L. Suverenitāte globalizācijas kontekstā: konstitucionālā plurālista perspektīva. Jurista Vārds, 2019, Nr.9 (1067), 22.-31.lpp.

starptautisko organizāciju biedram, tādēļ Latvija, kā neatkarīga demokrātiska valsts, lai tai būtu iespēja savu neatkarību saglabāt, kā arī veicināt savu attīstību, t.sk. ekonomisko, redzēja savu nākotni kļūstot par pilntiesīgu starptautisko organizāciju dalībvalsti.

Apvienoto Nāciju Organizācija bija pirmā globālā starptautiskā organizācija, kurā Latvija iestājās 1991. gada 17. septembrī īsi pēc neatkarības atgūšanas (pēc būtības uzņemšana šajā organizācijā nozīmēja kaut ko līdzīgu kolektīvai suverenitātes atzīšanai¹¹). Savukārt kopš 1999. gada Latvija ir Pasaules Tirdzniecības organizācijas dalībvalsts, 2004. gada 29. martā kļuva par *North Atlantic Treaty Organization* (NATO) dalībvalsti, 2004. gada 1. maijā par Eiropas Savienības, bet 2014. gada 1. janvārī arī par Eirozonas dalībvalsti, 2016. gada 2. jūnijā Latvija iestājās OECD.

Starptautiskās organizācijas parasti tiek definētas kā uz līguma pamata valstu izveidotas starpvalstu organizācijas ar nolūku veikt noteiktu funkciju, kuru valstis pašas par sevi veikt nevar vai arī negrib.¹² Organizācijas ir savu dibinātājvalstu un dalībvalstu veidojumi, attiecīgi ir izveidotas, lai pārstāvētu dalībvalstu kopīgas intereses. Satversmes 68.pants paredz, ka Latvija, nolūkā stiprināt demokrātiju (kas pēc būtības nozīmē stiprināt Satversmē noteikto Latvijas kā neatkarīgās demokrātiskas valsts iekārtu¹³) var deleģēt starptautiskām institūcijām daļu no valsts institūciju kompetences. Tai pašā laikā slēdzot starptautiskus līgumus, Latvija uzņemas zināmas saistības, kuru neievērošanai var būt nopietnas sekas.

Tiek atzīts, ka Latvijas dalība ES kalpo par drošības garantiju neatkarīgās demokrātiskās valsts iekārtas saglabāšanā. Pārbaudot Latvijas dalības Eiropas Savienībā nosacījumus, Satversmes tiesa formulējusi Latvijas valsts iekārtai būtiskās vērtības – cilvēka pamattiesības un pamatbrīvības, demokrātija, valsts un tautas suverenitāte, varas dalīšana un tiesību vara. Ir skaidrs, ka Eiropas Savienība šīs konstitucionālās vērtības neapdraud, bet gan tieši pretēji – atzīst un aizsargā šīs vērtības kā kopīgas visas Eiropas Savienības vērtības.¹⁴

Savukārt OECD ir institūcija, kurai ir būtiska loma globālās ekonomikas regulēšanā, un OECD veicina “juridiski nesaistošu” instrumentu plašu pielietojumu (nodokļu konvenciju modeļi, kuri it kā nav saistoši, bet vienlaicīgi kalpo ka pamats valstīm, kas grib iesaistīties nodokļu konvencijā, līdz ar to tām ir liela ietekme), tai pašā laikā veicina dažādu starptautisku līgumu noslēgšanu, piemēram korupcijas apkarošanas jomā.

Starptautiski, finanšu sektora darbības regulēšanā ir iesaistīts milzīgs daudzums dažādu starptautisko organizāciju.¹⁵ Pēc Otrā pasaules kara valdīja uzskats, ka karš daļēji bija sekas

---

¹¹ Klabbers J. *International Law. Second Edition.* Cambridge University Press: 2018, p.79

¹² *Ibid*, p.90

¹³ Pleps J. Satversmes lietas pēc “Jurista Vārda” 1000 numuriem. *Jurista Vārds*, 2017, Nr.46 (1000), 31.-33.lpp.

¹⁴ *Ibid*

¹⁵ Klabbers J. *International Law. Second Edition.* Cambridge University Press: 2018, p.92

ekonomiskai nestabilitātei. Kamēr uzņēmēji vienkārši gribēja nodarboties ar uzņēmējdarbību, globālo politiku veidoja “valstu savārstījums”, katra no tām suverēna un ar savu ekonomiskās politikas redzējumu. Diezgan bieži šīs atsevišķo valstu politikas bija pretrunā starptautisko ekonomisko attiecību mērķiem. Tiek pieņemts, ka globālais miers būtu iespējams tad, ja ekonomiskā sistēma tiktu pakļauta sava veida globālai kontrolei vai regulējumam, pretstatā vietējai kontrolei.¹⁶

Iepriekšminētais deva spēcīgu impulsu Starptautiskā Valūtas fonda izveidei. Kara laikā, 1944. gadā vairāku valstu pārstāvi tikās Bretonvudā (Amerikas Savienotās Valstis, turpmāk – ASV) un izlēma izveidot fondu, kas varētu nodrošināt dalībvalstu monetāro stabilitāti. Vienlaikus tapa skaidrs, ka Eiropas izpostītās valstis izmantotu jebkādu piedāvātu palīdzību, lai spētu sevi atjaunot. Šim nolūkam Bretonvudā tika lemts par vēl vienas institūcijas izveidi, kas veicinātu atjaunošanu un attīstību – respektīvi, par Pasaules Bankas izveidi. Abas institūcijas – gan Starptautiskais Valūtas fonds, gan Pasaules Banka darbojās pamatojoties uz kapitālu, ko tajās iegulda dalībvalstis, un valstis, kuras iegulda visvairāk tiek pārstāvētas ar lielāku balsu skaitu.¹⁷

Starptautiskā Valūtas fonda galvenais uzdevums ir nodrošināt stabilitāti, ja valstīm ir problēmas ar maksājumu bilanci, jo atsevišķai, bet, ekonomiski nozīmīgai, valstij saskaroties ar monetāro nestabilitāti, negatīvi var tikt ietekmēta arī citu valstu ekonomiskā situācija. Lai palīdzētu izvairīties no šādām situācijām, Starptautiskais Valūtas fonds aizdod naudu dalībvalstīm ar nosacījumu, ka šīs valstis veic strukturālās korekcijas savā ekonomikā, kas būtībā nozīmē to, ka valstis ievēro Starptautiskā Valūtas fonda ekonomistu norādījumus.¹⁸

Ja Starptautiskais Valūtas fonds nodarbojās ar monetāro stabilitāti, tad Pasaules Bankas galvenais uzdevums ir veicināt attīstību, tas tiek realizēts aizdodot līdzekļus specifisko projektu realizēšanai, piemēram dambja uzbūvei, vai transporta tīkla izveidei. Šī institūcija arī izvirza noteiktus nosacījumus aizdevuma izmantošanai, kuri neizbēgami saistās ar Pasaules Bankas dominējošo valstu politiskām un ekonomiskām vēlmēm.¹⁹ Pēc neatkarības atjaunošanas Latvija iestājās vairākās starptautiskajās finanšu institūcijās, t.sk. arī Starptautiskajā Valūtas Fonda²⁰ un Pasaules Bankas organizācijās.

Tikpat nozīmīga, ka iepriekš nosauktās institūcijas ir tā saucamais – “Lielais septītnieks” (līdz 2014. gadam bija “Lielais astotnieks”, bet tad Krievija tika izslēgta Krimas aneksijas

---

¹⁶ Ibid, p.299

¹⁷ Ibid, p.300

¹⁸ International Monetary Fund. Mājas lapa. Pieejams: <https://www.imf.org/en/About> [aplūkots 01.11.2020.]

¹⁹ The World Bank. Mājas lapa. Pieejams: <https://www.worldbank.org/en/what-we-do> [aplūkots 01.11.2020.]

²⁰ Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā valūtas fondā. LV likums. Pieņemts 15.04.1992 [aplūkots 14.11.2020]

rezultātā), ir pasaules industriāli attīstītāko valstu valdību sadarbības forums. Sanāksmes notiek aiz slēgtām durvīm, var rezultēties samita paziņojumos un ļoti reti, ja vispār, rezultējas juridiski izpildāmos vai pat izzināmos dokumentos. G7 samita rezultātā, 1989.gadā, tika dibināta FATF. Pats par sevi FATF ir vadošo ekonomisko spēku “klubs”, plašāk pazīstams ar izdotām 40 rekomendācijām noziedzīgi iegūtu līdzekļu apkarošanai.

Ņemot vērā iepriekšminēto, mūsdienu valsts pastāvēšana nav iedomājama ārpus starptautiskās sistēmas. Savukārt Latvijas finanšu sistēma ir starptautiskās finanšu sistēmas daļa, tieši tāpēc Latvijas iedzīvotāji un uzņēmēji var veikt starptautiskus pārskaitījumus, kur maksājuma ka tāda veikšana ir iespējama pateicoties korespondentbanku attiecībām (maksājums nenodrošina viena finanšu iestāde, kurā klients ierodas; tam ir vajadzīgs šādu iestāžu tīkls jeb korespondentattiecības²¹). Finanšu iestādēm (galvenokārt kredītiestādēm) nozīmīgs faktors konkurētspējīgu pakalpojumu nodrošināšanā to klientiem, ir attiecībās ar korespondējošām bankām. Korespondējošās attiecības nodrošina gan norēķinus citu valstu valūtās, gan starptautiskās tirdzniecības darījumu (*trade finance*) – garantiju, kredītvēstuļu (instrumenti, kas atvieglo darījumus ar nezināmiem, starptautiskiem darījumu partneriem), gan vērtspapīru iegādes/emisijas darījumus, gan citu pakalpojumu nodrošināšanu. Korespondējošo attiecību veidošanai ļoti nozīmīgs dažādu starptautisko institūciju viedoklis par valsti, kurā kredītiestāde darbojas – tādu, kā OECD un FATF. Nozīmīga ietekme kredītiestāžu attiecību veidošanā ir ASV. Primāri, ASV finanšu izlūkošanas dienesta – FinCEN un ASV Ārvalstu aktīvu kontroles biroja – OFAC (*Office of Foreign Assets Control*) viedoklis ir nozīmīgs ASV dolāru korespondējošo attiecību veidošanai, tomēr būtiski negatīvs viedoklis var nozīmīgi kaitēt arī norēķinu citās valūtās nodrošināšanai. Viens no šādiem piemēriem patreizējā brīdī ir Irāna – teorētiski, eksports vai imports uz attiecīgo valsti nav aizliegts, tomēr ASV institūciju liegums veikt norēķinus ASV dolāros ar attiecīgās valsts institūcijām un kompānijām rezultējās apstākļi, ka virkne starptautisku kredītiestāžu grupu, kuras darbojas arī ASV teritorijā vai ASV teritorijā ir emitēti/pieejami tirdzniecībai to vērtspapīri, neveic nekādus norēķinus ar Irānu, lai nebūtu nepieciešams atspēkot potenciālos apvainojumus par noteikto ierobežojumu apiešanas veicināšanu.

Kopumā, ja vēlamies izmantot citu suverēnu valstu finanšu sistēmu (piemēram, ASV), mums jārespektē tur noteiktā vispārējā kārtība, tāpat kā mēs sagaidām, ka Latvijas suverēno kārtību respektēs citas valstis, kad izmantos mūsu finanšu sistēmu...²²

---

²¹ Brazovskis J., Pastars E. Risku kultūra un pārvaldība cīņai ar finanšu noziegumiem. Jurista Vārds, 2019, Nr. 17/18 (1075/1076), 28.-34.lpp.

²² Brazovskis J., Pastars E. Risku kultūra un pārvaldība cīņai ar finanšu noziegumiem. Jurista Vārds, 2019, Nr. 17/18 (1075/1076), 28.-34.lpp.

Lai arī Latvija ir neatkarīga un suverēna republika, globāli, īpaši finanšu jomā, sistēma tiek spēcīgi ietekmēta no vadošo ekonomisko spēku puses, kā arī lielākoties strādā šo ekonomisko spēku labā, tomēr, ja mēs vēlamies būt daļa no globālās pasaules mums ar to ir jārēķinās. Kopumā globālā ekonomiskā sistēma piedāvā striktu izvēli – vai nu “spēlēt pēc noteikumiem”, vai nu tikt atstātam ārpus “spēles”.

1.2. Starptautiskās un nacionālās prasības NILLTPF novēršanas jomā

Starptautiski ir atzīts, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir noziegums, kas atstāj vistiešāko negatīvo ietekmi uz valsti un finanšu sistēmu kopumā. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir nozīmīga problēma visā pasaulē, tās aktualitāte aizvien pieaug kā Eiropas Savienības, tā arī globālajā līmenī. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai nepastāv robežas, tādēļ jurisdikcijās, kurās pastāv vāji, neefektīvi vai neatbilstoši NILLTPF novēršanas normatīvie akti, ir visievainojamākas.²³ Nav šaubu, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija pastāv ikvienā valstī (piemēram, Eiropas Parlamenta TAX3 komiteja atzīst, ka Eiropā no noziedzīgas darbības tiek iegūti apmēram 110 miljardi eiro gadā un ar to ir saskarusies ikviens finanšu iestāde tās pastāvēšanas laikā.²⁴

Latvijā ienākošās un izejošās finanšu plūsmas katru gadu ir mērāmas miljardos eiro, tādēļ ir ļoti reālas iespējas, ka nelegālā nauda var nonākt Latvijā vai plūst cauri tai.²⁵

Starptautiski tiek pieminētas šādas makroekonomiskas sekas nekontrolētai naudas atmazgāšanai²⁶: palielinātā pakļautība organizētai noziedzībai un korupcijai, leģitīmā privātā sektora graušana, finanšu iestāžu pavājināšana, ārvalstu finanšu investīciju samazināšanas efekts, ekonomikas kropļošana, nodokļu ieņēmumu zaudējumi, valsts reputācijas risks un starptautisko sankciju risks. Ņemot vērā iepriekšminēto, uzskatu, ka noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija tieši apdraud valsts suverenitāti.

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju kā problēmu saasināti sāka uztvert 20.gadsimta astoņdesmitajos gados – galvenokārt saistībā ar līdzekļu legalizāciju, kuru izcelsme bija narkotiku tirdzniecība, bet, tai pašā laikā, uzmanību pievērsa arī vairākas situācijas, kuru rezultātā salīdzinoši nabadzīgu valstu vadītāji (bieži, diktatori) savos ārvalstu kontos bija izvietojusi līdzekļus, kas bija mērāmi miljardos dolāru. Tiek pieņemts, ka starptautiskā

---

²³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa www.fktk.lv Pieejams: <https://www.fktk.lv/klientu-aizsardziba/noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-noversana/> [aplūkots 30.09.2020.]

²⁴ Brazovskis J., Pastars E. Risku kultūra un pārvaldība cīņai ar finanšu noziegumiem. Jurista Vārds, 2019, Nr. 17/18 (1075/1076), 28.-34.lpp.

²⁵ Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, Rīgā, 22.06.2018., 40.lpp Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 02.11.2020.]

²⁶ Study Guide CAMS Certification Exam, sixth edition. ACAMS, 2016, p.4 - 9

aktivitāte noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā palielinājās 1989. gadā, kad G7 ikgadējā ekonomiskā samita laikā Parīzē vienojās par FATF izveidi. Šobrīd FATF ir organizācija, kas uztur starptautiskus standartus²⁷ un izdod vadlīnijas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai. FATF ieviesa nopietnas izmaiņas banku un finanšu jomas kā tādas darbības regulēšanā²⁸.

FATF funkcijās ietilpst, t.sk. uzraudzīt FATF rekomendāciju ieviešanu tās dalībvalstīs (tehniskās atbilstības novērtējums, kuras ietvaros tiek novērtēta normatīvo aktu atbilstība un efektivitātes novērtējums, kura ietvaros tiek gūta pārliecība par to, cik labi normatīvajos aktos noteiktais tiek piemērots pēc būtības praksē) un sniegt rekomendācijas par nepieciešamajiem uzlabojumiem. FATF ir nodibinājusi deviņas reģionālās institūcijas, kuru funkcijas ir līdzīgas, viena no tām ir MONEYVAL – Eiropas Padomes NILLTPF novēršanas ekspertu komiteja²⁹, kuras dalībvalsts ir Latvija.

FATF, nolūkā mazināt finanšu sistēmas ievainojamību no NILLTPF puses praktizē publicēt valstu sarakstus. “Pelēkais saraksts” atspoguļo valstis, kurās nav izstrādāti atbilstoši kontroles mehānismi, savukārt “melns saraksts” atspoguļo valstis, kuras nesadarbojās NILLTPF novēršanas jomā. Iekļūšana pat “pelēkajā sarakstā” valstīm nozīmē ilgtermiņā izjust negatīvās sekas, kas atsaucās uz valsts reputāciju, kas savukārt var ietekmēt kredītreitingu un līdz ar to sadārdzināt valsts parāda apkalpošanas izmaksas, mazināt investoru interesi un velmi ieguldīt. Tā 2019.gada beigās FATF “pelēkajā sarakstā” tika iekļauta Islande par nepietiekami efektīvu FATF rekomendāciju ieviešanu.

Eiropas Savienības institūcijas atbilstoši tām piešķirtajām pilnvarām, kas izriet no Līgumiem un citiem primāro tiesību aktiem (tie, kas ir Eiropas Savienības darbības pamatā) izdod tiesību aktus, kas ir saistošas dalībvalstīm.³⁰ FATF rekomendāciju prasības ir ietvertas Eiropas Savienības NILLTPF novēršanas direktīvā (šobrīd spēkā ir AMLD V, kas tika pieņemta 2018. gada 30. maijā.³¹ Savukārt 2018. gada 23. oktobrī tika pieņemta AMLD VI, kuru Eiropas

---

²⁷ International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – the FATF Recommendations. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/internationalstandardsoncombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html> [aplūkots 25.10.2020.]

²⁸ FATF mājas lapa: <https://www.fatf-gafi.org/about/> [aplūkots 25.10.2020.]

²⁹ Moneyval mājas lapa: <https://www.coe.int/en/web/moneyval> [aplūkots 25.10.2020.]

³⁰ Ševes K., Buka A., Gailītis K., Strazdiņš Ģ. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 229.lpp.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) [2018/843](#), ar ko groza Direktīvu (ES) [2015/849](#) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas [2009/138/EK](#) un [2013/36/ES](#). Pieņemta 30.05.2018. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843&from=EN> [aplūkots 25.10.2020.]

Savienības dalībvalstīm jāiestrādā nacionālajā regulējumā līdz 2020. gada 3. decembrim.³² Direktīvas, atšķirībā no regulām³³, nav tieši piemērojami tiesību akti, tās ir saistošas tikai ar savu sasniedzamo mērķi. Direktīva pēc būtības tiek iedzīvināta dalībvalsts nacionālajās tiesībās ar nacionālo tiesību aktu starpniecību, un tieši nacionālās tiesības ir tās, kas rada tiesības vai nosaka pienākumus privātpersonām konkrētajā dalībvalstī.³⁴

Ņemot vērā iepriekšminēto, AMLD V prasības ir ietvertas NILLTPF novēršanas likumā. Kopš NILLTPF novēršanas likuma pieņemšanas un stāšanās spēkā 2008. gadā, tas ir grozīts astoņpadsmit reizes, kas norāda gan uz jomas straujo mainību, gan nespēju vienoties vai pielāgoties konkrētām aktualitātēm, ko nosaka spēkā esošais starptautiskais regulējums.

Latvijas kredītiestādēm NILLTPF novēršanas prasību ievērošanai, papildus NILLTPF novēršanas likumam, ir saistoši arī virkne Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk – FKTK, kā finanšu iestāžu uzraugošās iestādes NILLTPF novēršanas likuma kontekstā) noteikumi, kas ir izdoti uz NILLTPF novēršanas likuma pamata, t.sk. attiecībā uz kredītiestāžu klientu izpētes veikšanu.³⁵ Tāpat ir saistošs Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums.

Līdz šim katra Eiropas Savienības dalībvalsts pati veica Eiropas Savienības prasību ievērošanas uzraudzību, tomēr atšķirības un nepilnības NILLTPF novēršanas jomā Eiropas Savienības dalībvalstu vidū likušas Eiropas Komisijai izstrādāt vienotu NILLTPF novēršanas politiku, kuras mērķis ir novērst konkrētus draudus un riskus ar kuriem saskarās Eiropas Savienības dalībvalstis. Šobrīd tiek lemts par Eiropas Savienības līmeņa uzraudzības iestādes izveidi 2021.gada pirmajā ceturksnī.³⁶ Saskaņā ar izskatāmo rezolūciju, kuru Eiropadomes locekļiem vēl ir jāpabeidz un jāapstiprina, ierosinātā iestāde vispirms koncentrētos uz kredītiestāžu un citu tradicionālo finanšu iestāžu uzraudzību.³⁷

Latvijas normatīvo aktu atbilstību starptautiskiem NILLTPF novēršanas standartiem un Eiropas Savienības NILLTPF novēršanas direktīvai, kā arī to prasību ieviešanas efektivitāti

---

³² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1673 par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu ar krimināltiesībām. Pieņemta 23.10.2018. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L1673&from=EN> [aplūkots 25.10.2020.]

³³ Ševes K., Buka A., Gailītis K., Strazdiņš Ģ. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Instrukcionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 231.lpp.

³⁴ Ibid, 235.lpp.

³⁵ Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135. [01.11.2020. red.]

³⁶ European Commission Proposes European AML Supervisor and Single Rulebook. June 2020. Pieejams: <https://www.jonesday.com/en/insights/2020/06/european-commission-proposes-european-aml-supervisor-and-single-rulebook> {aplūkots 09.11.2020.}

³⁷ Gabriel Vedrenne. Exclusive: European Nations Want EU AML Supervisor, but with Strict Limitations. October 7, 2020. Pieejams: <https://www.moneylaundering.com/news/exclusive-european-nations-want-eu-aml-supervisor-but-with-strict-limitations/> [aplūkots 09.11.2020.]

vērtē MONEYVAL. Pēdējais ziņojums par Latvijas NILLTPF novēšanas sistēmas atbilstību un efektivitāti publicēts 2018. gada 4. jūlijā³⁸. Ekspertu komisija atzina, ka caur Latviju, kā reģionālu finanšu centru virzās ievērojamas finanšu plūsmas, kas rada būtiskus NILLTPF draudus.³⁹ Tika secināts, ka dažas iestādes, t.sk. Finanšu izlūkošanas dienests (turpmāk – FID) un FKTK spēja uzskatāmi pierādīt plašu izpratni par NILLTPF riskiem, tomēr pastāv nevienmērīga un kopumā nepietiekama izpratne par potenciāliem apdraudējumiem saistībā ar pārrobežu naudas plūsmām, kas iet cauri Latvijai.⁴⁰ Starptautiski eksperti secināja, ka vēl ne tik sen Latvijas tiesu sistēma šķietami neuzskatīja noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju par prioritāti. Norādīja uz nepilnībām starptautisko un nacionālo sankciju ievērošanā, t.sk. uz nespēju saskatīt proliferācijas finansēšanas gadījumus, kuri saistīti ar mērķtiecīgo finanšu sankciju apiešanu, arī saistībā ar nepietiekamu klientu izpēti. Kopumā tika secināts, ka NILLTPF riska novērtējums finanšu sektorā nav proporcionāls faktiskajam finanšu institūciju, it īpaši kredītiestāžu, riskam būt ļaunprātīgi izmantotām NILLTPF nolūkos.⁴¹

Ņemot vērā to, ka MONEYVAL eksperti konstatēja ļoti daudz nepilnību, Latvijai tika dots ierobežots laiks (aptuveni gads) straujiem uzlabojumiem, pretējā gadījumā Latvija tiktu iekļauta “pelēkajā sarakstā”, kas nozīmētu, ka valsts nespēj efektīvi vērsties pret pastāvošiem NILLTPF riskiem un tas ietekmētu gan valsts finanšu sistēmu kopumā, gan valsts reputāciju. Praksē, ja valsts saņem sliktus vērtējumus vai starptautiski tiek paziņots, par tās iesaisti atmazgāšanas skandālos, globālās bankas pieņem lēmumu pārtraukt biznesa attiecības, nevis pārvaldīt iespējamus NILLTPF riskus.

Latvijai izdevās veikt nepieciešamus uzlabojumus ekspertu norādītajās jomās un MONEYVAL 2019. gada 4. decembrī publicēja “pēcpārbaudes” ziņojumu⁴². Rezultātā FATF, kuras reģionālā iestāde ir MONEYVAL, pieņēma lēmumu neiekļaut Latviju “pelēkajā sarakstā”, bet piemērot pastiprinātu uzraudzību⁴³, kas pēc būtības nozīmē regulāru atskaitīšanos par panākto progresu NILLTPF novēšanas jomā, pierādot veikto pasākumu efektivitāti.

---

³⁸ MONEYVAL (2018) 8. Anti-Money laundering and counter-terrorist financing measures. Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. July 2018. Pieejams: <https://rm.coe.int/moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61b> [aplūkots 09.11.2020]

³⁹ MONEYVAL (2018)8 SUMM Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. Executive Summary. Pieejams: <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61c> [aplūkots 09.11.2020.]

⁴⁰ Ibid, 1.lpp.

⁴¹ MONEYVAL (2018)8 SUMM Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. Executive Summary, 2.lpp. Pieejams: <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61c> [aplūkots 09.11.2020.]

⁴² MONEYVAL (2019) 25 Anti-Money laundering and counter-terrorist financing measures. Latvia. 1st Enhanced Follow-up Report. December 2019. Pieejams: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-latvia-/16809988c1> [aplūkots 09.11.2020.]

⁴³ FATF mājas lapa. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fur1-latvia-2019.html> [aplūkots 09.11.2020.]

Latvijā kredītiestādes vēl pirms neilga laika tika dalītas pēc to “specializācijas” – vietējo un ārvalstu klientu apkalpojošās, kur pēdējām bija būtiski lielāka NILLTPF un arī sankciju riska ekspozīcija. Kopumā jāatzīmē, ka salīdzinājumā ar situāciju 2013. – 2016. gadu laika periodā, kredītiestādēs ir būtiski krities paaugstinātā riska klientu, it īpaši nerezidentu īpatsvars, kā rezultātā samazinājās arī šo klientu depozītu un apgrozījuma apjoms⁴⁴.

Kopš 2016.gada (būtībā pēc Latvijas iestāšanās OECD) starptautisko organizāciju pastiprinātās uzmanības rezultātā pieauga FID un finanšu nozares uzraugošās iestādes – FKTK ietekme (izmaiņas normatīvajos aktos, sodu politikas NILLTPF novēršanas jomā aktīvā piemērošana), 2017.gadā tika piemēroti sodi daudzām kredītiestādēm par neatbilstībām NILLTPF novēršanas, t.sk. klientu izpētes jomā un pārkāpumiem sankciju jomā⁴⁵. 2018. gadā, pēc FinCEN (ASV finanšu izlūkošanas dienesta) 2018. gada 13. februāra paziņojuma par ABLV Bank noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas shēmām un sankciju pārkāpumiem⁴⁶, tika uzsākts ABLV Bankas kontrolētās pašlikvidācijas process. Visu šo iepriekšminēto notikumu rezultātā kredītiestādēm nācās mainīt savu riska apetīti un veikt klientu bāzes pārskatīšanu. Var teikt, ka tieši starptautisko organizāciju pastiprinātās uzmanības rezultātā Latvijas finanšu sistēmā un valstī kopumā tika pievērsta uzmanība NILLTPF novēršanas procesu efektivitātes paaugstināšanai.

Tomēr vērtējot situāciju, var rasties iespaids, ka līdz šim, neskatoties uz visiem paziņojumiem un aicinājumiem par uz risku balstītas pieejas “*risk-based approach*” piemērošanu, FKTK kā finanšu nozares uzraugošā iestāde veicināja tieši uz noteikumiem balstītas pieejas – “*rules-based approach*” piemērošanu. Kā indikatori šai pieejai var kalpot virkne noteikumu, kuri detalizēti regulē FKTK uzraugāmos subjektus (sk. Pielikumu Nr.1).

Jebkuru noteikumu ieviešanai ir nepieciešams samērīgs laika posms – vēl jo vairāk, ja noteiktu normu ieviešanai ir nepieciešamas IT izstrādes. Praksē lielākajai daļai no Pielikumā Nr.1 norādītajiem noteikumiem bija salīdzinoši īss ieviešanas termiņš (tā piemēram, FKTK 219. noteikumi tika pieņemti 2016. gada 28. decembrī un stājās spēkā 2016. gada 31. decembrī), FKTK 126. noteikumi tika pieņemti 2020. gada 11. augustā un stājās spēkā 2020. gada 19. augustā, u.t.t), kā arī virkne no tiem vairakkārt ir mainīti (pārsvārā aizvietojojt iepriekš spēkā esošos noteikumus ar jauniem).

---

⁴⁴ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2020/02/INFOGRAFIKA_Q4_2019_LV.pdf [aplūkots 06.11.2020.]

⁴⁵ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: <https://www.fktk.lv/tirgus-dalibnieki/sankcijas/?y=2017&l=1> [aplūkots 14.11.2020]

⁴⁶ FinCEN names ABLV Bank of Latvia an Institution of Primary Money Laundering Concern and Proposes Section 311 Special Measure. February 13, 2018. Pieejams: <https://www.fincen.gov/news/news-releases/fincen-names-ablv-bank-latvia-institution-primary-money-laundering-concern-and> [aplūkots 01.11.2020.]

Ieviest šādu noteikumu apjomu bieži ir bijis sarežģīti – pat ja darbs noritēja tikai pie pamatlietām, neveidojot papildus, pašu izvēlētus, nosacījumus riska pārvaldīšanai, ko attiecīgi normatīvie akti rekomendē veidot. Praksē kopējā regulējuma sloga dēļ kredītiestādes nav bijušas motivētas veidot papildus kontroles, pat ja tādas pēc būtības ir bijušas nepieciešamas, jo pārbaužu laikā FKTK darbinieki vienalga primāri (un bieži formāli) vērtēja tieši FKTK izdoto normatīvo aktu ievērošanu, necenšoties novērtēt kopējo risku kontroles sistēmu pēc būtības.

Visi iepriekš norādītie faktori pēc būtības ir veicinājuši pieeju, kas drīzāk līdzinās uz noteikumiem balstītai pieejai “*rules-based approach*”, nevis uz risku balstītai pieejai “*risk-based approach*”. Šeit gan jānorāda, ka virkne no normatīviem dokumentiem tika apstiprināti un ieviesti periodos, kad Latvijas finanšu sistēma tika nozīmīgi kritizēta – gan iestāšanās laikā OECD organizācijā, gan pēdējā MONEYVAL novērtējuma laikā, līdz ar to, pēc būtības, ir skaidri iemesli, kādēļ to bija nepieciešams veikt. Jautājums – vai tas vienmēr tika darīts samērīga apjomā dodot pietiekamu laiku, lai attiecīgās prasības pārbaudāmie tiešām objektīvi, pēc būtības, arī varētu ieviest.

2. LATVIJAS KREDĪTIESTĀŽU NILLTPF RISKU NOVĒRŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

2.1. NILLTPF risku novērtējums un iekšējās kontroles sistēma

Iepriekšējā sadaļā tika secināts, ka sākotnējās prasības NILLTPF novēršanas jomā ir atrunātas FATF rekomendācijās. Tā FATF 1. rekomendācija nosaka, ka valstīm ir jāidentificē, jāizvērtē un jāsaprot savus NILLTPF⁴⁷ riskus un jāveic pasākumi risku mazināšanai. Balstoties uz šādu risku novērtējumu valstīm ir jāpiemēro uz risku balstīta pieeja “*risk-based approach*”, lai nodrošinātu, ka pasākumi NILLTPF risku mazināšanai un novēršanai ir samērīgi ar identificētiem riskiem. Šādai pieejai ir jābūt būtiskam pamatam efektīvai resursu pārdalei. FATF 1. rekomendācija nosaka arī to, ka valstīm ir jāpieprasa, lai viņu finanšu un ne-finanšu iestādes veic analogisku izvērtējumu par sev piemītošiem NILLTPF riskiem, lai spētu veikt atbilstošas darbības šo risku mazināšanai. Šāda prasība par sev un savam klientam piemītošu NILLTPF risku novērtēšanu tika ietverta NILLTPF novēršanas likumā ar grozījumiem, kas tika pieņemti 2014. gada 13. augustā un stājās spēkā 2014. gada 16. septembrī.

Šobrīd spēkā esošā NILLTPF novēršanas likuma redakcijas 6.pants paredz, ka likuma subjekts, t.sk. arī kredītiestāde, atbilstoši savam darbības veidam veic un dokumentē NILLTPF risku novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un klientiem piemītošus NILLTPF riskus, un, pamatojoties uz šo novērtējumu, izveido NILLTPF novēršanas iekšējās kontroles sistēmu, tai skaitā izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras. Minētais risku novērtējums ir jāveic regulāri, atkarībā no piemītošiem riskiem, bet ne retāk, ka reizi trijos gados,⁴⁸ ar mērķi pārliecināties, vai esošie NILLTPF riska pārvaldīšanas un mazināšanas pasākumi atbilst pastāvošam riskam, veikt nepieciešamo resursu plānošanu un izmantošanu (piemēram, nepieciešamās IT sistēmas, darbinieku un to kvalifikāciju).

NILLTPF novēršanas likuma 7.panta pirmajā daļā ir uzskatīti pieturpunkti, kuriem obligāti jābūt ietvertiem izveidojot un uzturot kredītiestādes iekšējās kontroles sistēmu, t.sk. jābūt ietvertiem: klienta (tā rezidences valsts, saimnieciskās vai personiskās darbības, izmantoto pakalpojumu un produktu un to piegādes kanālu, kā arī veikto darījumu) NILLTPF riska novērtēšanas kārtībai; klienta veicamās izpētes minimālo prasību kārtībai un apjomam; klienta darījumu uzraudzības kārtībai; aizdomīgu darījumu atklāšanas kārtībai un kārtībai, kādā

⁴⁷ Šobrīd notiek publiskā apspriešana par FATF 1. rekomendācijas grozījumiem, papildinot risku novērtēšanu ar proliferācijas riskiem. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/publications/financingofproliferation/documents/consultation-recommendation-1.html> [aplūkots 05.11.2020.]

⁴⁸ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 8.panta pirmā daļa

kredītiestāde atturas no aizdomīga darījuma veikšanas; ziņošanas FID par aizdomīgiem darījumiem kārtībai; sliekšņa deklarāciju iesniegšanas FID kārtībai; klienta izpētes gaitā, kā arī veikto klienta darījumu uzraudzības gaitā iegūtas informācijas un dokumentu uzglabāšanas un iznīcināšanas kārtībai; darbinieku tiesībām, pienākumiem un atbildībai, kā arī darbinieku profesionālās kvalifikācijas un atbilstības standartiem, pildot NILLTPF novēršanas likuma prasības; anonīmās iekšējās ziņošanas par NILLTPF novēršanas likuma prasību pārkāpumiem un šādu ziņojumu izvērtēšanas kārtībai; neatkarīga audita funkcijai, lai pārbaudītu iekšējās kontroles sistēmas atbilstību normatīvo aktu prasībām NILLTPF novēršanas jomā, t.sk. kredītiestādēm ir jāparedz neatkarīgā iekšējā un ārējā audita funkcija; politiku un procedūru regulārās darbības pārskatīšanas prasības un kārtību atbilstoši grozījumiem normatīvajos aktos vai kredītiestādes darbības procesos, sniegtajos pakalpojumos, pārvaldības struktūrā, klientu bāzē vai darbības reģionos.

Papildus iepriekšminētajam kredītiestādēm savā iekšējās kontroles sistēmā ir jāietver NILLTPF riska pārvaldīšanas stratēģija, riska pārvaldīšanai nepieciešamo informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma prasības un riska stresa testu veikšanas prasības u.c.⁴⁹, kā arī ir pienākums veikt sankciju riska novērtējumu un izveidot iekšējās kontroles sistēmu.⁵⁰ Sankciju riska novērtējuma viens no galvenajiem uzdevumiem ir identificēt riskus, kas saistīti ar iespējamo sankciju regulējuma “apiešanu”, kur sankciju skrīnings ir nepietiekams, lai nodrošinātu efektīvu sankciju regulējuma ievērošanu.⁵¹

NILLTPF novēršanas likums paredz, ka veicot risku novērtējumu un veidojot iekšējās kontroles sistēmu ir jāņem vērā riski, kurus identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības NILLTPF risku novērtējumā un riski, kuri identificēti nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā.

Latvijā pirmais publicētais nacionālo NILLTPF risku novērtējums aptvēra laika periodu no 2013. līdz 2016. gadam, tika publicēts 2017.gadā un 2018.gadā tika papildināts ar sektorālo risku izvērtējumu. Savukārt 2019. gadā tika publicēts Sektoru NILLTPF risku novērtējums par laika periodu no 2017. līdz 2018 .gadam.⁵² Kopumā tika secināts, ka Latvijai ir vidēji augsts

---

⁴⁹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma un proliferācijas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020.gada 21.jūlijā normatīvie noteikumi Nr.101. [01.11.2020. red.]

⁵⁰ Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums. LV likums. Pieņemts 04.02.2016. [02.11.2020. red.] 13.¹ pants un Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 11. augusta noteikumi Nr. 126. [01.11.2020. red.]

⁵¹ Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 17. jūlija ieteikumi Nr. 100. [01.11.2020. red.] 17.punkts

⁵² Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.) Kopsavilkuma ziņojums, Rīga, 2019. Pieejams:

https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektorialie_risku_nov_2019.pdf [aplūkots 02.11.2020.]

NILLTPF risks, kur nozīmīgākie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas draudi ir noziedzīgie nodarījumi, kas saistīti ar amatnoziegumiem - korupcija un kukuļošana, noziedzīgi nodarījumi nodokļu jomā, kontrabanda un krāpšana. Novērtējumā tika secināts, ka galvenos draudus rada noziedzīgi nodarījumi, kas veikti lielos apmēros un/ vai organizētā grupā. Tāpat tika secināts, ka proporcionāli lielāks apdraudējums rodas no ārvalstīs izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem⁵³.

Nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā tika secināts, ka kredītiestādes ir īpaši neaizsargātas un pakļautas NILLTPF riskiem, kā arī tām piemīt augstākais NILLTPF draudu līmenis. Minētais skaidrojams ar kredītiestāžu plašo klientu loku, augsto darījumu skaitu un darījumu ātrumu, kā arī ievērojamo finanšu plūsmas apjomu, kas, pamatojoties uz vispārēju izpratni un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas praksi, potenciāli var atvieglot nelikumīgu darījumu veikšanu.⁵⁴

Starp faktoriem, kas rada nozīmīgāko finanšu sektora ievainojamību tika pieminēti⁵⁵:

- augsta riska apetīte attiecībā uz paaugstinātam NILLTPF riskam pakļautajiem ārvalstu klientu darījumiem ārvalstu klientus apkalpojošo banku sektorā;
- iekšējās kontroles sistēmu nepietiekama neatkarība, ko rada būtiski trūkumi organizatoriskajā struktūrā (korporatīvās pārvaldības principu nepietiekama ievērošana, tai skaitā banku akcionāru iesaiste iekšējās kontroles sistēmas vadībā);
- neatbilstošas IT sistēmas NILLTPF risku pārvaldībā;
- vāja finanšu sektora subjektu uzraudzība.

Rezumējot, tad kad ir izveikts/ aktualizēts NILLTPF risku un sankciju risku novērtējums kredītiestāde izstrādā/ papildina iekšējās kontroles sistēmu, paredzot pasākumus identificēto risku mazināšanai. Būtiski atzīmēt, ka nav risku novērtēšanas standartu, NILLTPF novērtēšanas likums un kredītiestāžu uzraugošā iestāde – FKTK atrunā pamatlietas, bet izpilde ir katras atsevišķas kredītiestādes ziņā. Līdz ar to pirmais, kas tiek vērtēts FKTK uzraudzības pārbaudes laikā ir tas, cik adekvāti kredītiestāde ir novērtējusi sev un saviem klientiem piemītošus NILLTPF un sankciju riskus, cik liela ir risku ekspozīcija, kādi resursi (cilvēku, IT nodrošinājuma) ir novirzīti identificēto risku mazināšanai un vai veiktie pasākumi ir samērīgi. Citiem vārdiem sakot, tiek vērtēts, vai kredītiestādes riska apetīte ir samērīga ar tas spēju nodrošināt, ka caur tās kontiem netiks atmazgāti līdzekļi, vai finansēts terorisms, vai

⁵³ Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, Rīgā, 22.06.2018., 8.lpp Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 02.11.2020.]

⁵⁴ Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.) Kopsavilkuma ziņojums, Rīga, 2019, 5.lpp.

⁵⁵ Ibid, 8.lpp.

proliferācija, vai apietas sankciju prasības. Minēto faktoru vērtēšana bieži vien ir subjektīva un ir atkarīga, t.sk. no pārbaudi veicošo darbinieku zināšanām un pieredzes.

2.2. Klienta izpēte, darījumu attiecību uzsākšana un darījumu uzraudzība

Kredītiestāžu klienti ir fiziskās personas (rezidenti, nerezidenti, t.sk. politiski nozīmīgas personas un to ģimenes locekļi), juridiskās personas (dažādas nozares pārstāvoši uzņēmumi, biedrības, maksājumu iestādes, ieguldījumu brokeru sabiedrības u.c.), vēstniecības. Katrs klients ir ar savu specifiku, vēlās kredītiestādē izmantot konkrētu pakalpojumu klāstu un līdz ar to ir ar atšķirīgu priekš kredītiestādes NILLTPF risku.

Latvija ģeopolitiski ir viena no Baltijas valstīm, atrodas starp Ziemeļu reģionu, Krieviju un Baltkrieviju. Galvenie tirdzniecības partneri ir kaimiņvalstis, kas nevar neatspoguļoties kredītiestāžu klientu bāzē, kā arī klientu veiktajos un saņemtajos maksājumos. Kamēr Eiropas Savienības dalībvalstis tiek novērtētas, ka zema vai vidējā riska valstis, viens no būtiskākiem tirdzniecības partneriem – Krievija tiek vērtēta, ka augsta riska valsts NILLTPF riska kontekstā, it sevišķi korupcijas un sankciju riska kontekstā.

FKTK mājaslapā ir publicēta infografika par paveikto finanšu noziegumu apkarošanas jomā,⁵⁶ t.sk., lai mazinātu riska līmeni finanšu sektorā, FKTK izvirzīja prasības kredītiestādēm mainīt līdzšinējos uz ārvalstu klientu apkalpošanu un maksājumu pakalpojumiem vērsto biznesa modeļus.⁵⁷ Minētajā infografikā tiek norādīts, ka visām kredītiestādēm veikts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riska izvērtējums un tās sadalītas riska grupās, divu gadu laikā no 2018. līdz 2019. gadam visās augsta riska bankās notikušas FKTK klātienē pārbaudes. Kopumā laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam bankām tika piemēroti 17 sodi kopsummā 18,7 miljonu eiro apmērā (salīdzinājumam laika periodā no 2003. līdz 2014.gadam bankām piemērotie sodi bija ap 1,2 miljonu eiro apmērā).

FKTK atzīmē, ka pārbaudēs biežāk konstatētie pārkāpumi un nepilnības ir galvenokārt saistītas ar nepietiekamu (formālu)⁵⁸:

- klientu sākotnējo izpēti;
- savstarpēji saistītu un sarežģītu darījumu izpēti;
- līdzekļu izcelsmes noskaidrošanu;

⁵⁶ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas paveiktais finanšu noziegumu apkarošanas jomā. Pieejams: https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2020/02/infografika_paveiktais_AML_2020.pdf [aplūkots: 04.11.2020.]

⁵⁷ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Latvijas banku sektora transformācija (klientu noguldījumi un maksājumi), 03.02.2020. Pieejams: <https://www.fktk.lv/jaunumi/infografikas/fktk-paveiktais-finansu-noziegumu-apkarosanas-joma/> [aplūkots: 04.11.2020.]

⁵⁸ Compliance Baltic sadarbībā ar Finanšu nozares asociāciju apmācību programmas “NILLTPF praktiskā piemērošana finanšu nozarē” 2019.gada 3., 4. un 11.oktobra klātienē semināru materiāli

- pasākumu, lai pārliecinātos par preču un pakalpojumu reālo apriti (darījumu ekonomiskā būtība un tiesiskais mērķis), t.sk. aizsegkompāniju izmantošana sankciju apiešanai;
- pasākumu, lai pārliecinātos par klienta patieso labuma guvēju (turpmāk – PLG).

Šobrīd kredītiestādes, realizējot piesardzības politiku izvairās no sadarbības ar:

- čaulas uzņēmumiem;
- uzņēmumiem, kuri izmanto formālus nominētus kapitāldaļu īpašniekus, PLG slēpšanai;
- likumpārkāpējiem NILLTPF novēršanas vai sankciju jomā;
- klientiem, kuri nevēlās sniegt pietiekamu informāciju un dokumentus NILLTPF un sankciju ievērošanas normatīvo aktu prasību kontekstā.

Starptautiski tiek uzskatīts, ka klientu izpēte ir svarīgākais sekmīgas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un atklāšanas sistēmas elements. FKTK nosaka, ka kredītiestādēm un citām finanšu iestādēm ir pienākums identificēt savus klientus un, pamatojoties uz risku izvērtējumu, veikt savu klientu izpēti. Kredītiestāžu un citu finanšu iestāžu pienākums ir savā darbībā īstenot principu “pazīsti savu klientu”. Šis princips paredz, ka kredītiestādei ir jāzin, kas ir tās klienti, un jāsaprot, kādiem mērķiem klients izmanto kredītiestādes vai finanšu iestādes pakalpojumus, jāpārzina klienta veikto darījumu ekonomiskā būtība, kā arī atsevišķos gadījumos jāpārliecinās, ka klienta naudas vai citu līdzekļu izcelsme ir legāla⁵⁹. NILLTPF novēršanas likuma 28. panta pirmā daļa nosaka pienākumu klientam sadarboties ar kredītiestādi un sniegt tās pieprasīto informāciju un dokumentus par patiesajiem labuma guvējiem (gadījumos, ja klients ir juridiskā persona, vai darījumi tiek veikti citas personas labā), veiktajiem darījumiem, saimniecisko, personisko darbību, finansiālo stāvokli, naudas vai citu līdzekļu avotiem. Gadījumā, ja klients atsakās sadarboties ar kredītiestādi un nesniedz tās pieprasīto informāciju vai dokumentus, vai nesniedz to pietiekamā apjomā, kredītiestādei ir pienākums lemt par darījuma attiecību izbeigšanu ar šādu klientu, kā arī pieprasīt klienta saistību pirmstermiņa izpildi, ja klientam ir saistības pret konkrēto kredītiestādi vai finanšu iestādi.⁶⁰

NILLTPF novēršanas likums nosaka pamatprasības klienta izpētei, savukārt Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019.gada 21.augusta normatīvie noteikumi Nr.135 “Klientu izpētes,

⁵⁹ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa: Kredītiestāžu pienākums identificēt savus klientus. Pieejams: <https://www.fktk.lv/klientu-aizsardziba/finansu-noziegumu-noversana/kreditiestazu-pienakums-identificet-savus-klientus/> [aplūkots 25.10.2020]

⁶⁰ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa: Kredītiestāžu pienākums identificēt savus klientus. Pieejams: <https://www.fktk.lv/klientu-aizsardziba/finansu-noziegumu-noversana/kreditiestazu-pienakums-identificet-savus-klientus/> [aplūkots 25.10.2020]

klientu padziļinātas izpētes un skaitliskā riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi” detalizēti atrunā kredītiestādes veicamās darbības (turpmāk – FKTK 135. noteikumi).

Klienta izpētes pasākumi ir uz risku novērtējumu balstīts darbību kopums, kura ietvaros klients tiek identificēts un tiek veikti pasākumi ar mērķi noskaidrot klienta PLG un darījuma attiecību mērķi un būtību, kā arī tiek nodrošināta darījumu uzraudzība un klienta izpētes ietvaros iegūtās informācijas un klienta izpētes pamatdatu aktualizēšana atbilstoši riskam, bet ne retāk kā reizi piecos gados.⁶¹

Nosakot klienta izpētes apjomu un kārtību, kā arī klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu, personas datu un informācijas izvērtēšanas regularitāti, jāņem vērā NILLTPF riski, kurus rada klients, tā rezidences valsts, klienta saimnieciskā vai personiskā darbība, izmantojamie pakalpojumi un produkti un to piegādes kanāli, kā arī veiktie darījumi. Kā NILLTPF risku ietekmējošie rādītāji tiek minēti: darījuma attiecību mērķi, klienta plānoto un veikto darījumu regularitāte, darījuma attiecību ilgums, klienta plānoto un veikto darījumu apjoms.

Dažādiem klientiem izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs, un kredītiestādei jāspēj pierādīt, ka klienta izpētes apjoms atbilst klientam piemītošajam NILLTPF riskam. Piemēram, klients, kas ir fiziska persona, rezidents, algots darbinieks, kurš no bankas pakalpojumiem izmanto norēķinu kontu, iespējams arī kredītkarti un hipotekāro kredītu būs zema riska (protams, ja netiks konstatēts, ka viņš saņem neraksturīgus ieskaitījumus no trešām personām, vai neveic apjomīgas iemaksas skaidrā naudā). Tas pats būtu attiecināms, piemēram, uz Latvijā reģistrētu SIA, kuras PLG ir Latvijas rezidents, uztur nelielu pārtikas preču veikalu (attiecīgi produkcijas iegāde būtu pārsvarā no vietējiem ražotajiem un preču pārdošana notiek Latvijā), vienīgais risku paaugstinošais faktors būtu skaidras naudas apgrozījums.

Ņemot vērā kredītiestādes klientu skaitu, klienta NILLTPF riska novērtējums notiek automatizēti⁶², kur IT sistēmā ir iestrādāti risku paaugstinoši un pazeminoši faktori atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Tomēr ne visu var novērtēt IT sistēmas, ne visu klienta izpētes noteikumos paredzēto riska faktoru iestāšanos ir iespējams automātiski konstatēt, izmantojot tehnoloģiskus risinājumus. Pastāv riska faktori, kuru iestāšanās konstatējama manuāli klienta izpētes vai darījumu uzraudzības ietvaros. Līdz ar to, vienmēr pastāv risks, ka augsta riska darījums var notikt, jo IT risinājumi to nebūs “izķēruši”.

---

⁶¹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 11¹.pant

⁶² Klientu izpētes, klientu padziļinātas izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135, 13.punkts.

Klienta izpētes mērķis ir noskaidrot un pārzināt klienta darbību saistībā ar kredītiestādes sniegtajiem pakalpojumiem, lai kredītiestāde netiktu iesaistīta NILLTPF.

Būtiskākais ir tas, ka kredītiestādei jāspēj pierādīt, ka klienta izpētes apjoms atbilst pastāvošiem NILLTPF riskiem. Savukārt, ja kredītiestāde nespēj veikt klienta izpētes pasākumus, tad darījuma attiecības neuzsāk, vai arī jau esošās darījuma attiecības pārtrauc.

Klientu izpētes veidi ir: standarta, vienkāršota un padziļinātā. Standarta izpēte no klienta padziļinātās izpētes atšķiras ar to, ka standarta izpētes gadījumā nepastāv risku paaugstinošie apstākļi un informāciju nav nepieciešams verificēt vispār vai nepieciešams verificēt minimālā apmērā, kā arī atšķiras iegūstamās klientu izpētei nepieciešamās informācijas detalizācijas līmenis. Jāatzīst, ka praksē vienkāršota izpēte praktiski netiek piemērota, jo lai identificētu, ka pastāv NILLTPF novēršanas likuma 26.pantā uzskaitītie priekšnosacījumi tāpat būtu jāveic virkni pasākumu, kā arī FKTK pārbaudes gadījumā, būtu jāpierāda, ka konkrētajā gadījumā vienkāršota izpēte varēja tikt piemērota.

Standarta izpētes gadījumā iegūstamās informācijas detalizācijas pakāpe ir mazāka, salīdzinot ar padziļinātās izpētes ietvaros iegūstamo informāciju. Informācijas iegūšanas veidi ir: klienta anketa, kura tiek pildīta uzsākot darījuma attiecības un aktualizēta darījuma attiecību laikā, dažādas publiskās un komerciālās datu bāzes, kā arī no paša klienta iegūta informācija. FKTK norāda, ka klienta izpētes ietvaros iegūtās informācijas un dokumentu apjomam ir jābūt pamatotam un samērīgam ar klientam vai tā veiktajiem darījumiem piemītošo risku. No klienta izpētes ietvaros iegūtās informācijas un dokumentiem jāspēj gūt pārliecību, ka kredītiestāde pārzina klienta riskus un veic atbilstošus pasākumus šo risku pārvaldībai. Kredītiestādei nepieciešams dokumentēt pamatojumu, kā tās rīcībā esošā informācija un dokumenti pamato klienta darbības ekonomisko un tiesisko mērķi.⁶³

Veicot klienta sākotnējo izpēti un arī darījuma attiecību laikā ir būtiski noskaidrot klienta līdzekļu un labklājības izcelsmi. Klienta “līdzekļu izcelsme” (*source of funds*) un “labklājības izcelsme” (*source of wealth*) ir jēdzieni, kurus izmanto FATF⁶⁴ un Pasaules Banka⁶⁵ sniedzot ieteikumus un vadlīnijas un ko izmanto starptautiskajos dokumentos. Tā, klienta “līdzekļu izcelsme” tiek skaidrota, ka līdzekļi, kurus klients ir ieguvis saistībā ar noteiktām darījumu

---

⁶³ Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 17. jūlija ieteikumu Nr. 100. [01.11.2020. red.] 95. un 96.punkti

⁶⁴ Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22). FATF Guidance, 2013, p.20. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf> [aplūkots 05.11.2020].

⁶⁵ Politically Exposed Persons. Preventive Measures for the Banking Sector. The World Bank, 2010, p.47. Pieejams: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/611261468155103854/pdf/542500PUB0Expo101Official0Use0Only1.pdf> [aplūkots 05.11.2020.]

attiecībām vai kādu konkrētu darījumu, šie līdzekļi ir par pamatu darījuma attiecību nepieciešamībai starp klientu un kredītiestādi (piemēram, līdzekļi no nekustama īpašuma pārdošanas, kurus vēlas ieguldīt vērtspapīros), var attiecināt kā uz fizisku tā arī uz juridisku personu. Savukārt klienta “labklājības izcelsme” ir līdzekļi, kuri ir iegūti ilgstoša laika periodā un kuri veido klienta kopējo labklājības līmeni (veidotie uzkrājumi no atalgojuma, ienākumi no uzņēmējdarbības) – dzīves apstākļi, materiālais stāvoklis, attiecās uz fizisku personu, t.sk. uz juridiskās personas PLG.

FKTK padome 2020. gada 3. novembrī pieņēmusi lēmumu piemērot soda naudu AS “Reģionālā investīciju banka” 473 076 eiro apmērā par FKTK pārbaudē konstatētu nepietiekamu līdzekļu izcelsmes noskaidrošanu liela apjoma skaidras naudas darījumos, ko veikuši augsta riska kredītiestādes klienti no paaugstināta riska jurisdikcijas. Tādējādi kredītiestāde nenodrošināja atbilstošu risku pārvaldību un tika pakļauta nesamērīgam reputācijas riskam.⁶⁶ FKTK 2019. gadā AS “Reģionālā investīciju banka” veica klātienē pārbaudi, kuras laikā konstatēja, ka kredītiestāde atsevišķos gadījumos nav izpildījusi normatīvajos aktos noteikto pienākumu pārliecināties par finanšu līdzekļu izcelsmi. FKTK uzsver, ka atbilstoši normatīvo aktu prasībām – ja klients no paaugstināta riska jurisdikcijas veic liela apjoma skaidras naudas darījumus, tad tas ir uzskatāms par augsta riska darījumu. Šādiem darījumiem ir veicama padziļinātā izpēte un prasības ietver detalizētu pasākumu kopumu, kas kredītiestādēm jāveic, lai pārliecinātos par finanšu līdzekļu tiesisku izcelsmi.⁶⁷

Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām kredītiestādēm ir jānodrošina savai darbībai atbilstošu pastāvīgu darījumu uzraudzību (monitoringu), kas neaizstāj klientu izpēti (piemēram, darījumu monitorings neuzrāda īpašnieku struktūras maiņu, PLG maiņu u.tml.), bet gan ir viens no klientu izpētes būtiskiem pasākumiem, kas nodrošina savlaicīgu iespējami aizdomīgu darījumu vai klientam netipisku darījumu konstatēšanu. Darījumu vai transakciju monitoringu veic, lai pārliecinātos, ka tie atbilst kredītiestādes rīcībā esošajai informācijai par klienta saimniecisko vai personīgo darbību un sākotnēji noteiktajam un klientam piešķirtajam NILLTPF riska līmenim.

Uzsākot darījuma attiecības kredītiestāde noskaidro, kāda rakstura darījumus klients plāno veikt un plānoto darījumu apmēru. Savukārt veicot darījumu uzraudzību esošajam klientam izvērtē klienta darījumus un to atbilstību klienta profilam. Ir liela atšķirība starp

---

⁶⁶ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: <https://www.fktk.lv/jaunumi/fktk-piemero-sodu-as-regionala-investiciju-banka/> [aplūkots 06.11.2020.]

⁶⁷ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: <https://www.fktk.lv/jaunumi/fktk-piemero-sodu-as-regionala-investiciju-banka/> [aplūkots 06.11.2020.]

fiziskas un juridiskās personas darījumu uzraudzību, vēl jo vairāk, ja tiek identificēts, ka analizētais ietilpst savstarpēji saistīto personu grupā.

Nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā tika norādītas arī noziedzīgo nodarījumu metodes, ar kurām tiek legalizēti noziedzīgi iegūti līdzekļi finanšu sektorā⁶⁸:

- pārskaitījumi uz fiktīviem uzņēmumiem;
- pārskaitījumi par faktiski nenotikušiem darījumiem;
- fiktīvu uzņēmumu bankas kontu atvēršana;
- fizisku personu bankas kontu ļaunprātīga izmantošana;
- kontu atvēršana, izmantojot viltotus dokumentus;
- aizdevumu ļaunprātīga noformēšana, izmantojot citu personu datus;
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu pārvietošana, piemēram, to izņemšana skaidrā naudā.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto nav līdz galam saprotama pēdējā laikā izskanējusi valdības pozīcija, ka Latvijas kredītiestādēm būtu jāspēj atvērt un apkalpot kontus Baltkrievijas rezidentiem. Vēl jo vairāk ņemot vērā to, ka vēl nesen kredītiestādes bija spiestas atteikt kontu atvēršanu, vai apkalpošanu vairākiem vietējiem uzņēmumiem, jo nespēja pārvaldīt viņu NILLTPF riskus atbilstoši spēkā esošajām normatīvo aktu prasībām. Katrai kredītiestādei ir sava riska apetīte, kas balstā t.sk. uz pieejamiem resursiem potenciālo risku mazināšanai. Uzskatu, ka kredītiestādēm, kā privātpersonām, ir tiesības izvēlēties kāda riska profila klientus tās vēlas apkalpot, ar kādām jomām, reģioniem un darījumiem tās vēlas strādāt, īpaši ņemot vērā apstākli, ka tām jāspēj pierādīt veikto pasākumu attiecībā uz klientu izpēti un darījumu uzraudzības apjoma atbilstību spēkā esošajiem normatīvo aktu prasībām un pastāvošiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem.

---

⁶⁸ Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, Rīgā, 22.06.2018., 14.lpp Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 02.11.2020.]

3. KLIENTU IZPĒTES VEIKŠANAS PROBLEMĀTIKA

3.1. Politiski nozīmīgas personas un to ģimenes locekļi

Saskaņā ar FATF 12. rekomendāciju kredītiestādēm saistībā ar ārvalstu vai vietējām politiski nozīmīgām personām (turpmāk – PNP) papildus standarta izpētei nepieciešams:

- ieviest atbilstošus mehānismus, lai noskaidrotu vai klients vai tā PLG ir PNP;
- ārvalstu PNP gadījumā jāsaņem augstākās vadības piekrišana darījuma attiecību uzsākšanai (vai esošo klientu gadījumā – turpināšanai);
- veikt pasākumus labklājības izcelsmes un līdzekļu izcelsmes noskaidrošanai;
- veikt pastāvīgu darījumu uzraudzību.

Rekomendācija paredz, ka prasības ir attiecināmas arī uz PNP ģimenes locekļiem un saistītām personām.

Jānorāda, ka FATF nesniedz amatu uzskaitījumu, kas būtu uzskatāmi par PNP, vien sniedz definīciju, ka tās ir fiziskās personas, kurām ir vai bija uzticētas būtiskas publiskas funkcijas.⁶⁹ Savukārt AMLD V paredz, ka dalībvalstīm ir jāizveido saraksti, norādot konkrētus amatpienākumus, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem un administratīviem noteikumiem kvalificējami kā nozīmīgi publiski amatpienākumi. Dalībvalstīm būtu jāprasa katrai to teritorijā akreditētai starptautiskai organizācijai izdot un pastāvīgi atjaunināt sarakstu ar nozīmīgiem publiskiem amatpienākumiem minētajā starptautiskajā organizācijā.⁷⁰

NILLTPF novēršanas likums sniedz PNP definīciju un sniedz nozīmīgu publisku amatu uzskaitījumu⁷¹, kur ir ne tikai valsts pārvaldes augstākās amatpersonas, parlamenta deputāti, konstitucionālās tiesas un augstākās tiesas tiesneši, bet arī jebkura cita līmeņa tiesas tiesneši, valsts kapitālsabiedrību padomes un valdes locekļi u.c.

Kredītiestādei ir būtiski nodrošināt, ka tā spēj laicīgi atklāt, ka esošais klients ir kļuvis par PNP (jauna klienta gadījumā tiek pildīta anketa, kur klients pats norāda vai ir PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona, kas, protams, neatceļ nepieciešamību pašiem veikt pārbaudi par sniegtās informācijas patiesumu). Klients ir uzskatāms par PNP vismaz 12 mēnešus pēc amata atstāšanas, tomēr, lai “noņemtu” no personas PNP statusu, ir jāveic izpēte

⁶⁹ FATF recommendations. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf> 126.lpp. [aplūkots 10.11.2020.]

⁷⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) [2018/843](#), ar ko groza Direktīvu (ES) [2015/849](#) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas [2009/138/EK](#) un 2013/36/ES. Pieņemta 30.05.2018. [01.11.2020. red.], 23.punkts

⁷¹ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 1.panta 18.punkts

un jāpārlicinās, ka personas darījuma attiecības vairs nerada paaugstinātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku.⁷²

Piemēram, Lursoft datu bāzē ir pieejama informācija par politisko partiju – Latvijas Krievu savienība (reģistrācijas Nr.40008120059), kurai uz 2020.gadu 11. novembri ir reģistrēti 27 valdes locekļi. Pēc būtības, saskaņā ar spēkā esošu NILLTPF novēršanas likumu visi partijas Latvijas Krievu savienība valdes locekļi ir PNP⁷³. Vēl jo vairāk visu šo 27 personu ģimenes locekļi (laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona; bērns, vai laulātā vai laulātajam pielīdzināmās personas bērns, viņa laulātais vai laulātajam pielīdzināma persona; vecāks, vecvecāks vai mazbērns; brālis vai māsa)⁷⁴ un cieši saistītas personas (fiziskā persona, par kuru ir zināms, ka tai ir darījuma vai citas ciešas attiecības vai tā ir akcionārs vai dalībnieks vienā un tajā pašā komercsabiedrībā)⁷⁵ –automātiski ir augsta riska klienti un pakļaujami prasībai par ikgadējās padziļinātās izpētes veikšanu, vai padziļinātai izpētei ik pēc pusgada⁷⁶, jo ir PNP ģimenes locekļi vai ar PNP cieši saistītas personas.

Latvijas PNP gadījumā, lai nodrošinātu informācijas par PNP pieejamību Valsts ieņēmumu dienests (turpmāk – VID) uztur PNP reģistru.⁷⁷ Tomēr, praktiski pielietojot minēto VID datu bāzi ir nācies saskarties, ka ne par visām vietējām PNP ir atrodama informācija, tā, piemēram, datu bāzē nav informācijas par politisko partiju valdes locekļiem, kas atbilstoši spēkā esošajam NILLTPF novēršanas likuma 1.panta 18.punktam ir PNP. Vienlaikus labs atbalsta punkts informācijas iegūšanai ir pašu amatpersonu ikgadējās deklarācijas, kas ir pieejamas VID mājas lapā⁷⁸, bet tāda informācija par personu būs pieejama tad, ja persona ir valsts amatpersona⁷⁹.

Piemēram, turpinot vērtēt tas pašas Latvijas Krievu savienības valdes locekļus mēģinām izlases kārtībā atrast VID PNP reģistrā Viktoru Jolkinu, vai Aleksandru Klapinu, vai Ludmilu Ušakovu un saskaramies ar to, ka informācija par šīm personām nav VID PNP reģistrā. Par iepriekšminētām personām nav arī informācijas Valsts amatpersonu datu bāzē, jo viņi nav valsts amatpersonas likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 4.panta izpratnē.

---

⁷² Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 25.panta piektās daļas 2.punkts

⁷³ Ibid, 1.panta 18.punkts

⁷⁴ Ibid, 1.panta 18¹.punkts

⁷⁵ Ibid, 1.panta 18².punkts

⁷⁶ Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135., 21.punkts un 1.pielikuma 4.punkts.

⁷⁷ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 25.panta sestā daļa

⁷⁸ Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapa. Pieejams: <https://www6.vid.gov.lv/VAD>

⁷⁹ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā. LV likums. Pieņemts 25.04.2002. [01.11.2020. red.] 4.pants

Būtu jāņem vērā arī tas fakts, ka pēc būtības pietiek ar to, ka politiska partija vienkārši ir reģistrēta, tai pat nav nepieciešams būt kaut kur pārstāvētai – automātiski visi valdes locekļi būs PNP, attiecīgi visi viņu ģimenes locekļi un pārējās cieši saistītas personas būs augsta riska kredītiestāžu klienti. Saskaņā ar Uzņēmumu reģistra Politisko partiju un to apvienību sarakstu uz 2020. gada 10. novembri Latvijā ir reģistrētas 78 (t.sk. 21 no tām ir uzsākts likvidācijas process) politiskās partijas un politisko partiju apvienības.

Pēc būtības tas nozīmē arī to, ka ne par visām personām, ka par politiskās partijas valdes locekļiem var pārlicināties, jo oficiālajā VID PNP datu bāzē tādas informācijas nav, savukārt, piemēram, uzsākot darījuma attiecības ar šādu personu, ja viņa pati nav norādījusi par sevi tādu informāciju nav zināms, ka tā ir kādas partijas valdes loceklis. Attiecīgi FKTK pārbaudes gadījumā šādas apstākļi var tikt interpretēti kā pārkāpums.

Vienlaicīgi rodas jautājums – cik samērīgi tas ir iekļaut visu reģistrēto partiju un partijas apvienību valdes locekļus PNP personu lokā, veikt viņiem un viņu ģimenes locekļiem un saistītām personām padziļinātās izpēti (pieprasot informāciju un dokumentējot labklājības un līdzekļu izcelsmi, darījumu analīzi utt.). Kurā brīdī kredītiestādes var piemērot uz risku balstītu pieeju, ņemot vērā arī to faktu, ka vienkārši reģistrēta partija nav pārstāvēta Saeima, vai Eiroparlamentā vai pašvaldības domē. Rezumējot, vai visos gadījumos partijas valdes locekļu politiska ietekme (kad nozīmīgi valsts amati netiek ieņemti) ir tik nozīmīga, lai viņi būtu pakļauti paaugstinātam korupcijas riskam, kas pamatotu ievērojama resursa tērēšanu no kredītiestāžu puses šo personu un ar viņiem saistītu personu regulārai padziļinātai izpētei.

Kā rada prakse NILLTPF novēršanas likumā PNP iekļautā definīcija Latvijas realitātei ir pārāk plaša. PNP ir augsta riska tieši dēļ tā, ka tās ir nozīmīgas, var ietekmēt valstī būtisku lēmumu pieņemšanu un līdz ar to ir īpaši pakļautas korupcijas riskam.

Ņemot vērā iepriekšminēto, ierosinu veikt grozījumus PNP definīcijā. Ierosinu nākamās Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas laikā veikt novērtējumu, t.sk. par nacionālo PNP amatiem un to pakļautību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem un korupcijas riskam, attiecīgi iegūstot informāciju arī no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, un veikt PNP amatu pārskatīšanu.

3.2. Patiesā labuma guvēja noskaidrošana

Saskaņā ar FATF 10. rekomendāciju un tās paskaidrojumu, veicot juridisko personu izpēti, kredītiestādei jāidentificē un jāpārbauda klienta identitāte, jāsaprot tā uzņēmējdarbības būtība, īpašnieku un kontroles struktūra. Pēc būtības, tas ir nepieciešams, lai novērstu juridisko personu prettiesisku izmantošanu, iegūstot izpratni par klientu un novērtējot potenciālus ar veicamo uzņēmējdarbību saistītus NILLTPF riskus un veikt pasākumus identificēto risku mazināšanai.

Tātad, identificējot juridisko personu un pārliecinoties par tās identitāti galvenokārt ir:

- jāiegūst apliecinājums, ka tāda juridiska persona ir reģistrēta;
- jānoskaidro “spēkus”, kas regulē un saista juridisko personu, t.sk. konkrētas personas, kas ieņem vadošus amatus (lēmumu pieņēmēji);
- jāpārliecinās par juridiskās personas reģistrācijas adresi un faktiskās uzņēmējdarbības veikšanas vietu;
- jāidentificē PLG, un kaut arī NILLTPF novēršanas likumā ir atrunāts, ka PLG ir fiziska persona, kurai pieder vairāk par 25% juridiskās personas kapitāldaļām vai balsstiesīgām akcijām – praksē ne vienmēr to automātiski nozīmē. Ir jānoskaidro, kura persona nodrošina kontroli pār juridisko personu, kura gūst faktisku labumu.

Nacionālajā NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā tika secināts, ka juridiskās personas bieži tiek iesaistītas NILLTPF shēmās un līdz ar to ir neaizsargātas pret NILLTPF riskiem. NILLTPF shēmās tiek izmantoti gan fiktīvi, gan reāli pastāvoši komercdarbības veicēji. Visbiežāk NILLTPF shēmās tiek iesaistītas Latvijā reģistrētas SIA (~ 52%) un ārvalstu juridiskās personas, kas reģistrētas zemu vai beznodokļu valstīs.⁸⁰

Moneyval 2018. gada 4. jūlija ziņojumā par Latviju tika norādīts, ka valstī nav pietiekama caurspīdīguma attiecībā uz juridiskām personām un to PLG⁸¹. Kaut grozījumi NILLTPF novēršanas likumā tika pieņemti 2017. gada 26. oktobrī, paredzot juridisku personu pienākumu paziņot Uzņēmumu reģistram savu PLG⁸², kā arī paredzot informācijas par PLG pieejamību⁸³, Moneyval pārbaudes laikā ar likumu paredzētās izmaiņas vēl nebija plaši pielietotas.

⁸⁰ Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums. Rīga, 2018. gada 22. jūnijā, 81.lpp. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 10.11.2020.]

⁸¹ Moneyval 2018. gada 4. jūlija ziņojums, 119.lpp. Pieejams: <https://rm.coe.int/moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61b> [aplūkots 10.11.2020.]

⁸² Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 18.² pants

⁸³ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 18.³ pants

2019.gadā FID veica juridisko personu un nevalstisko organizāciju NILLTPF risku novērtējumu⁸⁴, kurā tika secināts, ka viens no noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas veidiem ir saimniecisku darījumu imitācija. Imitējot saimnieciskos darījumus tiek radīts priekšstats, ka saimnieciskās darbības rezultātā rodas peļņa (ienākumi), kura pēc tam tiek uzrādīta kā “legāli” ienākumi. Lai realizētu šo legalizācijas shēmu tiek izmantotas juridiskās personas. Juridiskās personas veida (juridiskās formas) izvēle atkarīga no iespējas slēpt līdzekļu patieso izcelsmi, kā arī slēpt (maskēt) PLG un nepiesaistīt par NILLTPF novēršanu atbildīgo institūciju uzmanību.⁸⁵

NILLTPF riski ir saistīti arī ar nomināldirektoru (fiktīvu direktoru) un fiktīvu īpašnieku izmantošanu, lai uz slepenu vienošanos pamata slēptu PLG.⁸⁶ Kā arī augsta riska ir juridiskās personas, kuru legālie īpašnieki vairākos līmeņos ir citas juridiskās personas un, kuru legālie īpašnieki ir juridiskas personas nerezidenti.⁸⁷

Šobrīd informācija par Latvijā reģistrēto juridisko personu PLG lielākoties ir pieejama Lursoft datu bāzē.

Praksē vislielākās problēmas parādās tur, kur pati juridiskā persona, vai tas struktūrā ir ārvalstīs (vēl jo vairāk ofšorā) reģistrēta juridiskā persona, it sevišķi ar daudzpakāpju pārstāvības struktūru, dažādām līdzdalībām, kas pēc būtības apgrūtina PLG noskaidrošanu. Rezultātā tas būtiski paaugstina klienta risku, kā arī potenciālo sankciju risku, klientam ir jāveic padziļinātā izpēte⁸⁸, un, gadījumā ja kredītiestāde nevar šos riskus pienācīgi kontrolēt un pārvaldīt, it sevišķi ja klients nesniedz skaidrojumus par tādas sarežģītas struktūras nepieciešamību – tiek pieņemts lēmums neuzsākt/ izbeigt darījuma attiecības.

NILLTPF novēršanas likuma 18.panta 3¹. daļā tiek atrunāts, ka konstatējot, ka klienta izpētes gaitā noskaidrotā informācija par PLG neatbilst Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētajai informācijai, likuma subjektiem, t.sk. kredītiestādei, nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darbdienu laikā jāpaziņo par to Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, paskaidrojot konstatētās neatbilstības būtību. Praksē bieži ir sastopami gadījumi, kad kā PLG, piemēram, ir reģistrēta sieva, vai bērni, bet veicot klienta juridiskās personas padziļināto izpēti tiek iegūti apliecinājumi tam, ka PLG drīzāk varētu būt vīrs/tēvs.

---

⁸⁴ Juridisko personu un nevalstisko organizāciju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riski (publiskojamā versija). Rīga, 2019. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/JP_NVO_zinojums_PV.pdf [aplūkots 10.11.2020.]

⁸⁵ Juridisko personu un nevalstisko organizāciju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riski (publiskojamā versija). Rīga, 2019, 3.lpp.

⁸⁶ Ibid, 4.lpp.

⁸⁷ Ibid, 6.lpp.

⁸⁸ Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135.,1.pielikuma 3.punkts

Attiecīgi, ņemot vērā iepriekšminēto, kredītiestādei iestājas nosacījums par ziņošanu par konstatēto neatbilstību. Tomēr, tieši iepriekšminētais piemērs pēc būtības neliecina par NILLTPF risku, vēl jo vairāk ņemot vērā to, ka ieņēmumi no saimnieciskās darbības un peļņa, ja tāda ir, tiek izmaksāti ģimenes loka ietvaros un situācija, ka biznesa aizsācējs nodod to pēctečiem tālākai pārvaldīšana, nav pēc būtības, nav aizdomīga.

Tāpat mulsiņoša ir FKTK prasība, ka klienta padziļinātās izpētes ietvaros lai pārliecinātos, ka klienta norādītais vai kredītiestādes noskaidrotais PLG ir klienta PLG ir jānoskaidro, kāda ir PLG saimnieciskā vai personiskā darbība vai iegūta iepriekšējā profesionālā pieredze, izglītība u.tml., ja tā nepieciešama, lai veiktu attiecīgo saimniecisko darbību un finanšu darījumus⁸⁹. Šāda kritērija ietveršana faktiski var tikt interpretēta, ka personai sākot darboties uzņēmējdarbības jomā, kurā nav iepriekšējās pieredzes (tai skaitā, ja persona iegulda naudu šādā jomā, nodot ikdienas lēmumu pieņemšanu valdes rokās), ir jāuzskata par potenciāli aizdomīgu. Īpaši apgrūtināta šī prasība ir no šīs dienas situācijas skatu punkta, ka, izmantojot modernos komunikāciju līdzekļus, nozīmīga daļa darba tiek veikta attālināti un viegli var pārsniegt vienas valsts robežas – piemēram, tā saukto “*fintech*” uzņēmumu gadījumā. Faktiski, veidojas nosacīts “apburtais loks” – darbošanās bez iepriekšējās pieredzes jaunā jomā ir potenciāli aizdomīga, bet kā gūt pieredzi nedarbojoties attiecīgajā jomā? Jaunas pieredzes gūšanas laikā, kas parasti jaunajam uzņēmējam tā pat ir izaicinājumiem papildīts periods, var būt nepieciešams kredītiestādēm skaidrot un pamatot kādēļ ir pieņemts lēmums darboties jaunā jomā. Šāds faktors var nozīmīgi apgrūtināt jaunu, radošu ideju īstenošanu un bremzēt ekonomisko attīstību, jo, pēc noklusējuma veidojas papildus savstarpējās neuzticēšanās iemesli klienta un kredītiestādes starpā.

FKTK savos skaidrojumos vērš uzmanību uz to, ka PLG noskaidrošanai ir būtiski piemērot uz riska izvērtējumu balstītu pieeju, kuras ietvaros iekšējos normatīvajos aktos ir jāiestrādā detalizētas prasības PLG identifikācijai un atbilstības pārbaudei. Tādējādi tiek novērsta iespējamība, ka, piemēram, aiz sarežģītas īpašumtiesību un pārvaldības struktūras tiek slēpts PLG un formālais PLG darbojas trešās personas interesēs vai kontrolē. Tomēr, ņemot vērā spēkā esošus FKTK 135. noteikumus ar daudziem risku paaugstinošiem faktoriem – kopumā 15 riska faktori, kuriem iestājoties padziļinātā izpēte jāveic automātiski un pārējie 108 riska faktori, kuriem iestājoties padziļinātā izpēte jāveic mērķa klientam, ir grūti noticēt FKTK aicinājumam piemērot uz risku balstītu pieeju.

---

⁸⁹ Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135., 30.2. punkts

Praksē aizdomas par to, ka PLG tiek slēpts var rasties, ja kā īpašnieks un PLG tiek reģistrēta persona, kas ir PLG virknē citu uzņēmumu, no kuriem daļa ir likvidētas piespiedu kārtā, tikko vidusskolu absolvējusi persona vai persona, kuras izskats liecina par noteiktas dzīves vietas trūkumu, pārņem uzņēmuma ar dažu simtu tūkstošu vai pat miljonu lielu gada apgrozījumu. Zemo nodokļu un beznodokļu valstīs reģistrētiem uzņēmumiem pat ir diezgan tipiski, ka direktori (analogi valdes locekļi) vai pat īpašnieki ir saistīti ar dažiem simtiem vai tūkstošiem uzņēmumu. Visas šīs ir salīdzinoši vienkāršas pazīmes, kuras var konstatēt situāciju loģiski analizējot un nemaz nebalstoties uz FKTK 135. noteikumos norādītajām pazīmēm. Lai izvairītos no tā, ka nav skaidrs, ar ko faktiski ir saistīti darījumu attiecībās, jo tā var būt smagos noziegumos apsūdzēta persona, persona, pret kuru noteiktas finanšu sankcijas, u.t.t., kredītiestādes jau pašas ir ieinteresētas noskaidrot kam tās sniedz pakalpojumus. Iemesls – kredītiestādes rūpējas par savu reputāciju savu sadarbības partneru (korespondējošo kredītiestāžu, karšu izdevējkompaniju, u.t.t.) acīs.

No otras puses, praksē ir ārkārtīgi grūti konstatēt situācijās, kad ar iepriekšēju nodomu faktiskais īpašnieks vai īpašnieki tiek aizvietoti ar līdzīgu izglītību ieguvušām un vai līdzīgu turīgumu sasniegušām personām. Šādās situācijās aizdomas par to, ka noteikta persona pilda tikai “izkārtnes lomu”, visdrīzāk, neradīsies veicot arī klienta pilna apjoma padziļināto izpēti, atbilstoši FKTK 135. noteikumiem.

Kopumā, FKTK noteikumos norādīto prasību par pārliecināšanos par PLG izpildei katrai kredītiestādei ir nepieciešams veltīt noteiktu, nozīmīgu administratīvo resursu, kā arī nozīmīgi šajā procesā iesaistīt pašus klientus, tomēr nav līdz galam pārliecības, ka šo īstenoto pasākumu apjoms ir samērīgs ar potenciālo apdraudējumu.

3.3. Savstarpēji saistītas klientu grupas noteikšana

Uzsākot darījuma attiecības, kredītiestāde, izmantojot uz risku balstītu pieeju, pārbauda, izvērtē un dokumentē, vai klients ietilpst savstarpēji saistītu klientu grupā pēc šādiem kritērijiem⁹⁰ (jo augstāks klientam piemītošs NILLTPF risks, jo lielāka uzmanība kritērijiem jāpievērš)⁹¹:

- viena PLG vai dalībnieku struktūra;
- savstarpēji veiktie darījumi veido vismaz 30% no klienta mēneša apgrozījuma;
- PLG ir pirmās pakāpes radniecība (ja izpētes laikā konstatēta saistība);
- vienas pilnvarotās personas (ja izpētes laikā konstatēta saistība);
- viena klienta pārstāvis un cita klienta PLG ir viena un tā pati persona;
- klients izmanto aizdevumu, kura nodrošinājums ir cita klienta finanšu instrumenti;
- nesaistītiem klientiem ir viens darījumu partneris, ar kuru veiktie savstarpējie darījumi veido vismaz 30% no klienta mēneša apgrozījuma u.c.

Būtība ir tāda, ka ja kāds no kredītiestādes savstarpēji saistītās klientu grupas dalībniekiem (vai tā būtu kāda fiziska, vai juridiska persona) tiks novērtēts ar augstu risku, padziļinātās izpētes laikā, piemērojot uz risku balstītu pieeju, būs nepieciešams vērtēt arī pārējos savstarpēji saistītu klientu grupas dalībniekus. Veicot kāda klienta, kas ietilpst pēc kādiem no iepriekš minētajiem kritērijiem savstarpēji saistītu klientu grupā, padziļināto izpēti tiek analizēti arī pārējie grupas dalībnieki un viņu savstarpēji veiktie darījumi, t.sk. to tiesiskā un ekonomiskā būtība, jāvērtē katra grupas dalībnieka (kas veicina klienta augstu risku) darbība, līdzekļu izcelsme, loma grupā. Veikto izpēti ir jādokumentē, secinājumiem jābūt pamatotiem, līdz ar to, bieži vien kredītiestādei ir jāiegūst papildus dokumenti un skaidrojumi. Kredītiestādes atbildība ir pamatot noteikto prasību īstenošanu pietiekamību FKTK pārbaudes gadījumā.

Praktiski, gadījumā, ja klients "A" būs PNP un PLG, piemēram, zemnieku saimniecībā (darbības veids – biškopība), kura realizē savu produkciju citai SIA (darbības veids – pārtikas produkcijas vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība) – klientam "B" un viņu savstarpēji darījumi veidos vismaz 30% no kopējā mēneša apgrozījuma, teorētiski abi klienti atbilst kritērijam par savstarpēji saistītu klientu grupu. Ņemot vērā to, ka klients "A" ir PNP – viņš

⁹⁰ Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvo noteikumu Nr. 135., 5.7. punkts

⁹¹ Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 17. jūlija ieteikumu Nr. 100., 186. punkts

būs augsta riska klients, kuram jāveic regulāra (vismaz reizi gadā, ja viena mēneša ienākumi nepārsniedz 3 tūkst. eiro, ja pārsniedz tad reizi pusgadā) padziļinātā izpēte, tai paša laikā veicot padziļināto izpēti zemnieksaimniecībai, kurā viņš ir PLG, kā arī jāizvērtē darījumu tiesiskā un ekonomiskā būtība ar klientu "B".

Cits piemērs – klienta juridiskas personas "A", kas ir reģistrēta Latvijā un nodarbojas ar nekustama īpašuma attīstīšanas projektu, risks tiek vērtēts kā augsts, jo darbības laikā ir saņemti būtiski ienākošie maksājumi no Maltā reģistrētas saistītas kompānijas (aizdevums daudzīvokļu mājas būvniecībai), kas atbilstoši kredītiestādes riska apetītei, tiek uzskatīti par augsta riska indikatoriem.

Padziļinātās izpētes laikā tiek noskaidrots, ka kredītiestāde apkalpo vēl trīs Latvijā reģistrētas juridiskās personas: "B" – veic sev piederoša nekustama īpašuma apsaimniekošanu un izīrēšanu, "C" sniedz grāmatvedības un juridiskus pakalpojumus, "D" nodarbojas ar personāla piesaistīšanu. Tiek secināts, ka visām iepriekš minētām juridiskām personām "A", "B", "C" un "D" ir viena pilnvarotā persona, Latvijas pilsonis, kas arī ir kredītiestādes klients, savukārt klientu valdes locekļi ir trīs ārvalstu (Lietuvas) pilsoņi, kas nav kredītiestādes klienti, tomēr visi ārvalstu pilsoņi nav valdes locekļi visos uzņēmumos, kombinācijas ir atšķirīgas. Visas četras juridiskās personas veic savstarpējus darījumus, kas tiek pamatoti ar viņu veikto saimniecisko darbību. Vienlaicīgi tiek noskaidrots, ka savstarpēji saistīto uzņēmumu PLG noskaidrot nav iespējams, jo tā ir Izraēlā reģistrēta akciju sabiedrība, kuras akcijas kotējas biržā, starp akcionāriem nav tādu, kuriem piederētu 25% vai vairāk no akcijām. Lai precizētu situāciju bija nepieciešams iegūt gan klientu skaidrojumus, gan reģistrācijas dokumentus, kas pamato saikni ar Izraēlā reģistrēto akciju sabiedrību, tai skaitā, arī iegūt notariāli apstiprinātus tulkojumus, jo daļa no dokumentācijas bija sagatavota ivritā.

Faktiski, visa grupa tiek apzināta un atbilstoši pētīta tajā brīdī, kad kādam no klientiem ir konstatēts risku paaugstinošs faktors. Kopumā šādas grupas apzināšana un savstarpējo juridisko attiecību precizēšana aizņem nozīmīgu laiku apjomu, kā arī tajā ir nepieciešama būtiska klienta pārstāvju iesaiste. Pēc noklusējuma šāda veida izpēti ikvienai no kredītiestādēs klientu bāzē esošajām juridiskām personām veikt uzsākot darījuma attiecības būtu ļoti laikietilpīgi, neefektīvi no klienta skatu punkta, kā arī apkopotajiem secinājumiem būtu tendence ātri zaudēt aktualitāti mainīgajā pasaulē.

Līdz ar to, pēc būtības, šajā situācijā kredītiestāde ir rīkojusies balstoties uz risku balstītu pieeju un potenciālās saiknes starp uzņēmumiem padziļinātās izpētes laikā. Tai pašā laikā FKTK noteikumi faktiski paredz to, ka šādas grupas, pamatojoties uz apakšadaļas sākumā

uzskaitītajām pazīmēm, ir jāvar konstatēt ar automatizēta risinājuma palīdzību⁹². Praksē šādam automatizētam risinājuma būtu pietiekami augsts procents situāciju, kurās grupa nav noteikta līdz galam korekti – gan neiekļaujot tajās visus grupas dalībniekus, gan arī iekļaujot tādus dalībniekus, kurus gan no ekonomiskās, gan no juridiskās būtības, par grupas dalībniekiem nebūtu jāuzskata. Precīzāk šādas grupas var apzināt padziļinātās izpētēs veikšanas laikā, tomēr veikt padziļinātās izpēti visiem klientiem kopumā ir nesamērīga prakse.

---

⁹² Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldības informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2016. gada 28. decembra normatīvo noteikumu Nr. 219., 16.2.3. punkts

Secinājumi

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Globalizācijas procesi, tehnikas attīstība, starptautisko organizāciju blīvais pārklājums un starptautiskie līgumi mainīja to izpratni, kas bija izveidojusies par suverenitāti 17. un 18.gadsimtā, kamdēļ ir jāatzīst, ka suverenitātes jēdziens ir transformējies. Vēsturiski suverēnās valsts priekšnosacījums bija valsts varas neatkarība no ārējās varas. Šobrīd, savukārt, lai valsts spētu efektīvi nodrošināt savu pilsoņu labklājību un sabiedrības ilgtspēju un attīstību, valstij ir jābūt iesaistītai starptautiskajās organizācijās. Rezultātā, valsts arvien vairāk uzņemas pildīt papildus funkcijas un pienākumus, kas ne vienmēr konkrētai valstij ir izdevīgi, bet dažkārt pat tieši pretēji. Minēto visai spilgti raksturo notiekošais Latvijas finanšu jomā kopumā.

Valstij ir jāspēj realizēt savu suverenitāti finanšu jomā caur pārdomātu un konsekventu iekšējo politiku attiecībā uz finanšu jomas darbību, t.sk. nodrošinot savu pilsoņu interešu ievērošanu.

2. Sabiedrības ieskatā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas joma publiski bieži vien tiek raksturota kā pārmērīga, neprognozējama un nekonekventa. Kredītiestāžu ieskatā bieža normatīvo aktu grozīšana un kopējais nesamērīgais regulējuma slogs būtiski ietekmē kredītiestāžu darbību, t.sk. palielinot izmaksas un atsaucoties uz sniegto pakalpojumu kvalitāti. Kredītiestādēm papildus uzliktie pienākumi, kas šobrīd bieži vien robežojās ar izmeklēšanas iestāžu funkcijām, ir pretrunā ar iestādes darbības mērķiem.

3. Šobrīd kredītiestādēm tiek pārmesta nepietiekama uz risku balstītas pieejas “*risk-based approach*” piemērošana attiecībā uz klientu izpētēm, t.sk. uz līdzekļu un labklājības izcelsmes noskaidrošanu, kad arī fiziskām personām rezidentiem un vietējiem uzņēmējiem tiek piemērotas tādas pašas prasības, kā klientiem nerezidentiem (kas rāda Latvijas kredītiestādēm vislielāko noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku). Vienlaicīgi, spēkā esošais normatīvais regulējums, t.sk. virkne FKTK noteikumu, nepieļauj uz risku balstītas pieejas piemērošanu pēc būtības, bet strikti nosaka kredītiestādes rīcību, paredzot bargas sankcijas noteikumu neievērošanas gadījumā. Iepriekšminētais liecina par vistiešāko uz noteikumiem balstītu pieeju “*rules-based approach*”, kas tiek realizēta no kredītiestāžu puses pakļaujoties regulatora nosacījumiem.

Minētās problēmas risinājums būtu grozījumi spēkā esošajos FKTK 135. noteikumos, izslēdzot atsauci uz obligāti veicamo padziļināto izpēti, ja tiek konstatēts kāds no 135. noteikumu pielikumos minētajiem riska faktoriem (kopumā tādi ir 123 riska faktori), atstājot

minētos faktoros kā indikatīvus, ko kredītiestāde var ņemt vērā izstrādājot savu NILLTPF risku pārvaldīšanas politiku.

4. Katrai kredītiestādei ir sava riska apetīte, kas balstā t.sk. uz pieejamiem resursiem potenciālo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku mazināšanai. Uzskatu, ka kredītiestādēm kā privātā sektora pārstāvēm, ir tiesības izvēlēties kāda riska profila klientus tās vēlas apkalpot, ar kādām uzņēmējdarbības jomām, reģioniem un darījumiem tās vēlas strādāt, īpaši ņemot vērā apstākli, ka tām jāspēj pierādīt veikto pasākumu attiecībā uz klientu izpēti un darījumu uzraudzības apjoma atbilstību spēkā esošajiem normatīvo aktu prasībām un pastāvošiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem.

5. VID uzturētais vietējo PNP reģistrs ir nepilnīgs un nesatur informāciju par PNP ģimenes locekļiem, kā arī par tādu PNP kategoriju kā politisko partiju valdes locekļiem. Reģistrs tika radīts, lai atvieglotu NILLTPF novēršanas likuma subjektu darbu identificējot augsta riska klientus. Šobrīd reģistrs var drīzāk maldināt, jo savlaicīgi neatklājot PNP vai tās ģimenes locekli tiek pārkāptas normatīvo aktu prasības par klientu padziļinātās izpēti veikšanu.

Ņemot vērā iepriekšminēto ir nepieciešams mainīt reģistra darbības būtību, t.sk. izvērtējot PNP definīcijas izmaiņas (lūdzu skatīt nākamo punktu).

6. NILLTPF novēršanas likumā iekļautā PNP definīcija Latvijas apstākļiem ir pārāk plaša. Jānorāda, ka PNP, kā arī tās ģimenes loceklis un cieši saistītā persona kredītiestādei ir augsta riska klients tieši tādēļ, ka tā spēj ietekmēt kādu svarīgu lēmumu pieņemšanu, respektīvi ir pakļauta korupcijas riskam. Savukārt spēkā esošā regulējuma ietvaros par politiski nozīmīgām tiek uzskatītas personas, kuras faktiski nevar ietekmēt būtisku lēmumu pieņemšanu (piemēram, politisko partiju, kuru biedri nav iekļuvuši Saeimā, pašvaldības domē vai Eiropadomē, valdes locekļi). Tāpat, par nesamērīgu uzskatu prasību, ka PNP vecvecākiem un mazbērniem jāpiemēro tās pašas padziļinātās izpēti un uzraudzības prasības kā pašai PNP.

Ierosinu nākamās Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas laikā veikt t.sk. novērtējumu par nacionālo PNP amatiem un to pakļautību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas riskiem un korupcijas riskam, attiecīgi iegūstot informāciju arī no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, un veikt PNP amatu pārskatīšanu attiecīgi veicot grozījumus NILLTPF novēršanas likumā iekļautā PNP definīcijā mainot tās tvērumu.

7. Kredītiestādēm ir pienākums ziņot Uzņēmumu reģistram par atklāto PLG nesakrītību. Uzņēmumu reģistrā un līdz ar to arī Lursoft datu bāzē ir redzams viens PLG, bet veicot klienta izpēti tiek secināts, ka faktiskus lēmumus, kā arī ekonomiskus labumus gūst cita persona. Praksē bieži vien jāziņo par gadījumiem, kad par nominālo PLG ir reģistrēti faktiskā PLG

ģimenes locekļi (bērni, laulātais), kas pēc būtības lielākajā daļā gadījumu neliecina par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku. Vienlaicīgi, ziņojot t.sk. par šādiem neatbilstības gadījumiem tiek radīts papildus slogs gan kredītiestādēm, gan Uzņēmumu reģistram, gan arī tiesībsargājošajām iestādēm.

Ierosinu nākamās Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas laikā veikt t.sk. novērtējumu par to, cik efektīva bija ziņošana tieši par šīs kategorijas PLG neatbilstību, vai tas ir rezultējies kādos izmeklēšanas procesos un attiecīgi veikt izmaiņas normatīvajā regulējumā.

Izmantotā literatūra un avoti

Grāmatas

1. Čipeliuss R. Vispārējā mācība par valsti. Rīga: Izdevniecība AGB, 1998, 50.-54.lpp.
2. Dišlers K. Ievads Latvijas valststiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2017, 25.-33.lpp.
3. Lieljuksis A. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošana 2. un 3.dalas. Rīga: P&KO, 2002
4. Pleps J., Pastars E., Plakane I. Konstitucionālās tiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 59.-72.lpp.
5. Klabbers J. International Law. Second Edition. Cambridge University Press: 2018, p.45
6. Моисеев А.А. Суверенитет государства в международном праве. Москва: Восток-Запад, 2009, с.68.

Atsevišķi raksti grāmatu ietvaros, rakstu krājumi, likumu komentāri u.c.

7. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. Ievads I.nodaļa. Vispārējie noteikumi. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2014, 259.- 261.lpp.
8. Balodis R. Konstitūcijas sastāvdaļa – Preambula: tās loma un nozīme mūsdienu konstitucionālismā. Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72. zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 295.lpp.

Periodika

9. Brazovskis J., Pastars E. Risku kultūra un pārvaldība cīņai ar finanšu noziegumiem. Jurista Vārds, 2019, Nr. 17/18 (1075/1076), 28.-34.lpp.
10. Iljenkovs P., Platacis T. Starptautiskās un nacionālās sankcijas: teorija un prakse. Jurista Vārds, 05.03.2019., Nr. 9 (1067), 8.-13.lpp.
11. Kohena D.L. Suverenitāte globalizācijas kontekstā: konstitucionālā plurālista perspektīva. Jurista Vārds, 2019, Nr.9 (1067), 22.-31.lpp.
12. Līce K. Sankciju piemērošana Latvijā. Jurista Vārds, 14.01.2020., Nr. 2 (1112), 9.-11.lpp.
13. Medina L. Labam likumam ir jāsasniedz politikas mērķis. Jurista Vārds, 2017, Nr.46 (1000), 29.lpp.
14. Pastars E. Mazāk grozīt, vairāk analizēt, regulēt lobismu. Jurista Vārds, 2017, Nr.46 (1000), 27.-28.lpp.

15. Pleps J. Satversmes lietas pēc “Jurista Vārda” 1000 numuriem. Jurista Vārds, 2017, Nr.46 (1000), 31.-33.lpp.
16. Pozitīvi novērtē uzlabojumus finanšu sektora uzraudzībā. Jurista Vārds, 2020, Nr.4 (1114), 4.lpp.
17. Valpīters R. Sankciju sarakstu apiešana. Jurista Vārds, 14.01.2020., Nr. 2 (1112), 15.-19.lpp.
18. Ziemele I. Tiesiskuma audits: vai Latvija ir tiesiska valsts. Jurista Vārds, 2017, Nr.46 (1000), 12.-15.lpp.
19. Ziemele I. Konstitucionālās tiesas kā slūžas globalizētajā pasaulē. Jurista Vārds, 2018, Nr.46 (1052), 8.-12.lpp.

Latvijas normatīvie akti

20. Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [14.10.2020. red.]
21. Kredītiestāžu likums. LV likums. Pieņemts 05.10.1995. [06.11.2020. red.]
22. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. LV likums. Pieņemts 17.07.2008. [02.11.2020. red.]
23. Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā. LV likums. Pieņemts 25.04.2002. [01.11.2020. red.]
24. Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā valūtas fondā. LV likums. Pieņemts 15.04.1992 [aplūkots 14.11.2020]
25. Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums. LV likums. Pieņemts 04.02.2016. [02.11.2020. red.]
26. Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 17. jūlija ieteikumi Nr. 100. [01.11.2020. red.]
27. Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliska riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2019. gada 21. augusta normatīvie noteikumi Nr. 135. [01.11.2020. red.]
28. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma un proliferācijas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 21. jūlijā normatīvie noteikumi Nr. 101. [01.11.2020. red.]
29. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldības informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma normatīvie noteikumi. Finanšu un

kapitāla tirgus komisijas 2016. gada 28. decembra normatīvo noteikumu Nr. 219. [12.11.2020. red.]

30. Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 11. augusta noteikumi Nr. 126. [01.11.2020. red.]

Eiropas Savienības un starptautiskie normatīvie akti

31. Eiropas Parlamenta un padomes regula (ES) Nr.575/2013 par prudenācijai prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza regulu (ES) Nr.648/2012 (Dokuments attiecas uz EEZ). Pieņemta 26.06.2013. [25.10.2020. red.]
32. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843, ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES. Pieņemta 30.05.2018. [25.10.2020. red.]

Avoti internetā un citi avoti

33. ABLV: FinCEN ziņojumā par naudas atmazgāšanu ir nepatiesa informācija. LETA, 13.02.2018. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/ablv-fincen-zinojuma-par-naudas-atmazgasanu-ir-nepatiesa-informacija-14191060> [aplūkots 06.11.2020.]
34. Dace Akule: Ārzemju medijos maz par Latvijas darīto cīņā ar naudas atmazgāšanu. LV portāls, 09.10.2020. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/320732-arzemju-medijos-maz-par-latvijas-darito-cina-ar-naudas-atmazgasanu-2020> [aplūkots 10.11.2020.]
35. Daiga Siliņa: “Sarkanais terors” pret Latvijas banku klientiem. Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/versijas/daiga-silina-sarkanais-terors-pret-latvijas-banku-klientiem.d?id=52465007> [aplūkots 14.09.2020.]
36. FID vadītāja: Nav taisnība, ka cīņa pret naudas atmazgāšanu iebraukusi otrā grāvī. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/viedokli/latvija/fid-vaditaja-nav-taisniba-ka-cina-pret-naudas-atmazgasanu-iebraukusi-otra-gravi-14250808> [aplūkots 04.11.2020.]
37. FID pārmet bankām AML neizpratni un to patieso jēgu. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/viedokli/latvija/fid-parmet-bankam-aml-neizpratni-un-to-patieso-jegu-14248780> [aplūkots 04.11.2020.]
38. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2020/02/INFOGRAFIKA_Q4_2019_LV.pdf [aplūkots 06.11.2020.]
39. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas paveiktais finanšu noziegumu apkarošanas jomā. Pieejams: https://www.fktk.lv/wp-content/uploads/2020/02/infografika_paveiktais_AML_2020.pdf [aplūkots: 04.11.2020.]

40. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Latvijas banku sektora transformācija (klientu noguldījumi un maksājumi), 03.02.2020. Pieejams: <https://www.fktk.lv/jaunumi/infografikas/fktk-paveiktais-finansu-noziegumu-apkarosanas-joma/> [aplūkots: 04.11.2020.]
41. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: <https://www.fktk.lv/jaunumi/fktk-piemero-sodu-as-regionala-investiciju-banka/> [aplūkots 06.11.2020.]
42. Graņins Jurijs: Nacionālās valstis neolibērālās globalizācijas laikmetā. Pieejams: <https://tencin SARUNAS.wordpress.com/2013/09/27/nacionalas-valstis-neoliberalas-globalizacijas-laikmeta-jurijs-granins/> [aplūkots 18.10.2020.]
43. Graņins Jurijs: Nacionālās valstis neolibērālās globalizācijas laikmetā. Pieejams: <https://tencin SARUNAS.wordpress.com/2013/09/27/nacionalas-valstis-neoliberalas-globalizacijas-laikmeta-jurijs-granins/> [aplūkots 18.10.2020.]
44. Guntars Laganovskis: Valsts un tās de jure statuss. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/253394-valsts-un-tas-de-jure-statuss-2013> [aplūkots 24.10.2020.]
45. Inese Helmane: Kā notiek klientu izpēte finanšu iestādēs. LV portāls, 07.10.2020. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/320592-ka-notiek-klientu-izpete-finansu-iestades-2020> [aplūkots 10.11.2020.]
46. Inese Helmane: Uzdevums – dot koordinētu triecienu noziedzīgajai pasaulei. LV portāls, 05.10.2020. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/320505-uzdevums-dot-koordinetu-triecienu-noziedzigajai-pasaulei-2020> [aplūkots 10.11.2020.]
47. Inese Helmane: Kā bankām turpmāk vajadzētu pārvaldīt riskus. LV portāls, 30.09.2020. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/320377-ka-bankam-turpmak-vajadzetu-parvaldit-riskus-2020> [aplūkots 10.11.2020.]
48. Juridisko personu un nevalstisko organizāciju noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riski (publiskojamā versija). Rīga, 2019. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/JP_NVO_zinojums_PV.pdf [aplūkots 10.11.2020.]
49. “Kapitālais remonts” aizbaida no valsts. Diena, 27.02.2020. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2020/02/Diena2702skds.pdf> [aplūkots 03.11.2020];
50. Kristīne Bormane, Lato Lapsa. Znotiņa sūdzas par kritiku. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/znotina-sudzas-par-kritiku-14249636> [aplūkots 04.11.2020.]

51. Līga Lētiņa: Vai Eiropas Savienībā iespējama suverēna Latvija. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/13706> [aplūkots 25.10.2020.]
52. Māris Ķirsons. Pagātnes darījumu pierādījumiem var būt zelta vērtība. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2020/01/DB-07012020.pdf> [aplūkots 03.11.2020]
53. Mārtiņš Kazāks. FKTK integrēšanas process varētu tikt izmantots kā iegants centrālās bankas neatkarības mazināšanai. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/viedokli/latvija/kazaks-fgtk-integresanas-process-varetu-tikt-izmantots-ka-iegansts-centralas-bankas-neatkaribas-mazinasanai-14250672> [aplūkots 04.11.2020.]
54. “Moneyval”: Latvija panākusi progresu rekomendāciju ieviešanā. LV portāls, 22.01.2020. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/312439-moneyval-latvija-panakusi-progresu-rekomendaciju-ieviesana-2020> [aplūkots 09.11.2020.]
55. Nepietiek, ka šķiet aizdomīgs, - jāpierāda, ka noziedzīgs. Diena, 15.01.2020. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/tzpi/files/2020/01/Diena15012020-diena.pdf> [aplūkots 03.11.2020]
56. Papildināta – Kariņš piesaka finanšu sektora kapitālo remontu. LETA, 20.02.2019. Pieejams: <https://www.db.lv/zinas/papildinata-karins-piesaka-finansu-sektora-kapitalo-remontu-484515> [aplūkots 01.12.2020]
57. Papildināts Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums, Rīgā, 22.06.2018. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf [aplūkots 16.10.2020.]
58. Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam. Ministru kabineta 2020. gada 29. septembra rīkojums Nr. 576. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/317729-par-pasakumu-planu-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizacijas-terorisma-un-proliferacijas-finansesanas-oversanai-laikposmam-no-2...> [aplūkots 04.11.2020.]
59. Purgaile pieļauj tiesvedības riskus no ABLV un PNB banku kreditoriem; FID lielus līdzekļus iesaldējis proaktīvi. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/viedokli/latvija/purgaile-pielauj-tiesvedibas-riskus-no-ablv-un-pnb-banku-kreditoriem-fid-lielus-lidzeklus-iesaldejis-proaktivi-14249910> [aplūkots 04.11.2020.]
60. Saulvedis Vārpiņš: Advokāts: Cīņa pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu apriti ir kļuvusi par politiska rakstura misiju. Pieejams: <https://www.tvnet.lv/7059528/advokats-cina-pret-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-apriti-ir-kluvusi-par-politiska-rakstura-misiju> [aplūkots 14.09.2020.]

61. Sektoru noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtējums (2017.-2018.) Kopsavilkuma ziņojums, Rīga, 2019. Pieejams: https://fid.gov.lv/images/Downloads/useful/FINAL_kopsav_sektoralie_risku_nov_2019.pdf [aplūkots 02.11.2020.]
62. Tā vairs nav demokrātija, virzāties uz totalitārismu. Diena, 16.12.2019. Pieejams: <http://tzpi.lu.lv/files/2019/12/Diena-16.12.2019.pdf> [aplūkots 03.11.2020]
63. Tiesību zinātņu pētniecības institūta 29.09.2020. konference – Bankas mainīgajā pasaulē. Konferences materiāli pieejami: <https://tzpi.lu.lv/2020/08/26/tzpi-ar-piecu-menusu-nobidi-tomer-notiks-konference-bankas-mainigaja-pasaule/> [aplūkots 27.11.2020]
64. Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapa. Pieejams: <https://www6.vid.gov.lv/VAD>
65. European Commission Proposes European AML Supervisor and Single Rulebook. June 2020. Pieejams: <https://www.jonesday.com/en/insights/2020/06/european-commission-proposes-european-aml-supervisor-and-single-rulebook> [aplūkots 09.11.2020.]
66. FATF mājas lapa. Pieejams: <http://www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/fur1-latvia-2019.html> [aplūkots 09.11.2020.]
67. FinCEN Names ABLV Bank of Latvia an Institution of Primary Money Laundering Concern and Proposes Section 311 Special Measure, 13.02.2018. Pieejams: <https://www.fincen.gov/news/news-releases/fincen-names-ablv-bank-latvia-institution-primary-money-laundering-concern-and> [aplūkots 06.11.2020.]
68. Gabriel Vedrenne. Exclusive: European Nations Want EU AML Supervisor, but with Strict Limitations. October 7, 2020. Pieejams: <https://www.moneylaundering.com/news/exclusive-european-nations-want-eu-aml-supervisor-but-with-strict-limitations/> [aplūkots 09.11.2020.]
69. International Monetary Fund. Mājas lapa. Pieejams: <https://www.imf.org/en/About> [aplūkots 01.11.2020.]
70. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation – the FATF Recommendations. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/internationalstandardsoncombatingmoneylaunderingandthefinancingofterrorismproliferation-thefatfrecommendations.html> [aplūkots 25.10.2020.]
71. Mihaels J. Borke: Juridiskās un ekonomiskās prasības uz Eiropu orientētas banku sistēmas izveidei. Latvijas Vēstnesis, 13.03.1996., Nr.46. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/39293> [aplūkots 09.11.2020.]

72. MONEYVAL (2018)8. Anti-Money laundering and counter-terrorist financing measures. Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. July 2018. Pieejams: <https://rm.coe.int/moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61b> [aplūkots 09.11.2020]
73. MONEYVAL (2018)8 SUMM Latvia. Fifth Round Mutual Evaluation Report. Executive Summary. Pieejams: <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-8-5th-round-mer-latvia/16808ce61c> [aplūkots 09.11.2020.]
74. MONEYVAL (2019) 25 Anti-Money laundering and counter-terrorist financing measures. Latvia. 1st Enhanced Follow-up Report. December 2019. Pieejams: <https://rm.coe.int/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-measures-latvia-/16809988c1> [aplūkots 09.11.2020.]
75. MONEYVAL Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism. Annual Report 2018. Council of Europe, September, 2019. Pieejams: <https://rm.coe.int/moneyval-annual-report-2018/168097e0a2> [aplūkots 09.11.2020.]
76. Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22). FATF Guidance, 2013, p.20. Pieejams: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf> [aplūkots 05.11.2020].
77. Politically Exposed Persons. Preventive Measures for the Banking Sector. The World Bank, 2010, p.47. Pieejams: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/611261468155103854/pdf/542500PUB0Exp0101Official0Use0Only1.pdf> [aplūkots 05.11.2020.]
78. Ramses A. Wessel: Revisiting the International Legal Status of the EU. Pieejams: <https://www.utwente.nl/en/bms/pa/research/wessel/wessel1.pdf> [aplūkots 25.10.2020.]
79. The World Bank. Mājas lapa. Pieejams: <https://www.worldbank.org/en/what-we-do> [aplūkots 01.11.2020.]
80. William Worster: Sovereignty – Two Competing Theories of State Recognition. Pieejams: https://exploringgeopolitics.org/publication_worster_william_sovereignty_constitutive_declaratory_statehood_recognition_legal_view_international_law_court_justice_montevidео_genocide_convention/ [aplūkots 24.10.2020.]
81. Compliance Baltic sadarbībā ar Finanšu nozares asociāciju apmācību programmas “NILLTPF praktiskā piemērošana finanšu nozarē” 2019.gada 3., 4. un 11.oktobra klātienēs semināru materiāli.
82. Study Guide CAMS Certification Exam, sixth edition. ACAMS, 2016, p.4 - 9

1.Pielikums. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas tiesību akti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā⁹³

1. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 02.03.2016. ieteikumi Nr. 55 “Ieteikumi kredītiestādēm un finanšu iestādēm politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noskaidrošanai, izpētei un darījumu uzraudzībai”
2. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 09.11.2014. ieteikumi “Ieteikumi kredītiestādēm klientu līdzekļu un labklājības izcelsmes noteikšanai”
3. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 09.11.2014. ieteikumi “Ieteikumi klientu neklātienas identifikācijai”
4. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 29.11.2016. normatīvie noteikumi Nr. 196 “Sadarbības ar trešajām personām un prasību darījuma attiecībām ar klientiem, kuru identifikācijā vai izpētē izmantoti trešās personas pakalpojumi, normatīvie noteikumi”
5. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 29.11.2016. normatīvie noteikumi Nr. 197 “Informācijas par kredītiestādes klientiem un to veiktajiem darījumiem apkopošanas un sniegšanas Finanšu un kapitāla tirgus komisijai normatīvie noteikumi”
6. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 28.12.2016. normatīvie noteikumi Nr. 219 “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska pārvaldības informācijas tehnoloģiju nodrošinājuma normatīvie noteikumi”
7. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 22.08.2017. normatīvie noteikumi Nr. 122 “Kredītiestāžu korespondentattiecību nodibināšanas un uzturēšanas normatīvie noteikumi”
8. Komisijas 2018. gada 28. jūnija ieteikumi Nr. 111 “Ieteikumi kredītiestādēm un licencētām maksājumu un elektroniskās naudas iestādēm ar sankciju prasību neizpildi saistīto risku mazināšanai”
9. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 09.04.2019. normatīvie noteikumi “Līdzekļu pārvedumiem pievienojamās informācijas normatīvie noteikumi”
10. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 21.08.2019. normatīvie noteikumi Nr. 135 ”Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un skaitliskā riska novērtējuma sistēmas izveides normatīvie noteikumi”
11. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 17.07.2020. ieteikumi Nr. 100 “Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas

---

⁹³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas mājas lapa. Pieejams: <https://www.fktk.lv/tiesibu-akti/vispareja/tiesibu-akti-nilltfn-joma/> [aplūkots 15.11.2020.]

- novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei”
12. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 21.07.2020. normatīvie noteikumi Nr. 101 “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi”
  13. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 11.08.2020. normatīvie noteikumi Nr. 127 “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas prasību izpildes metodoloģijas izstrādes normatīvie noteikumi”
  14. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 11.08.2020 noteikumi Nr. 126 “Sankciju riska pārvaldīšanas normatīvie noteikumi”
  15. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 11.08.2020. noteikumi Nr. 125 “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska pārvaldības personālrresursu un personāla apmācības nodrošināšanas normatīvie noteikumi”
  16. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 01.09.2020. normatīvie noteikumiem Nr. 148 “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmas neatkarīga izvērtējuma veikšanas normatīvie noteikumi”
  17. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 29.09.2020. normatīvie noteikumi Nr. 182 “Maksājumu pakalpojumu sniedzēju izpētes un darījumu uzraudzības normatīvie noteikumi”

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs "Latvijas kredītiestāžu klientu izpētes veikšanas problemātika starptautisko un nacionālo prasību ievērošanas kontekstā" izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: _____ Elīna Praudiņa _____._____.

Rekomendēju/ nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba vadītājs: _____ profesors, Dr.iur. Ringolds Balodis

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Valststiesību zinātņu katedrā _____._____.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____._____.

prot. Nr. _____

Komisijas sekretārs/e: _____